

bevolkingsevolutie in west-vlaanderen

Het natuurlijk akkres (verschil tussen geboorten en sterfte) bereikte in 1976 in West-Vlaanderen 1.569 eenheden, dit is 54 eenheden minder dan in 1975.

Zoals dit sinds 1964, de jaren 1967, 1968 en 1972 uitgezonderd, steeds het geval was, had West-Vlaanderen ook in 1976 een inwijkingsoverschot. Het vestigingsoverschot beliep in 1976 258 eenheden of 121 meer dan in 1975.

In vergelijking met 1975 werden dus 130 geboorten meer genoteerd, een vestigingsoverschot dat 121 eenheden groter was, maar ook 184 sterfgevallen meer.

Enkel de arrondissementen Brugge, Kortrijk, Oostende en Roeselare noteerden een aangroei van de bevolking. In de kustarrondissementen Oostende en Veurne was het aantal sterfgevallen groter dan het aantal geboorten. Een inwijkingsoverschot werd genoteerd in de arrondissementen Brugge, Oostende en Roeselare.

Zoals in 1975 had ook in 1976 het arrondissement Brugge in absolute cijfers en procentueel de grootste aangroei van de bevolking. Dit is in eerste instantie te danken aan het aanzienlijke inwijkingsoverschot. In het arrondissement Kortrijk steunt de bevolkingsaangroei op het natuurlijk akkres; in 1975 en 1976 was er telkens een gering uitwijkingsoverschot. De bevolkingstoename in het arrondissement Oostende is uitsluitend te danken aan inwijkingsoverschotten, die zowel in 1975 als in 1976 groter waren dan het negatief natuurlijk akkres.

Het arrondissement Roeselare heeft een nog vrij groot natuurlijk akkres en had in 1976, in tegenstelling met de voorgaande jaren, een vestigingsoverschot, dat echter zeer gering was. In het arrondissement Veurne was in 1976, zoals dit reeds het geval was in 1975, het natuurlijk akkres negatief; in 1976 was er een uitwijkingsoverschot tegenover een inwijkingsoverschot in 1975. In de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Tielt was er een geboortenoverschot, maar een vertrekoverschot dat groter was dan het natuurlijk akkres; in 1975 was het vertrekoverschot in het arrondissement Tielt zeer gering geweest, zodat er toen een bevolkingsaangroei kon worden geregistreerd.

Het bruto-geboortencijfer bedroeg in West-Vlaanderen 12,5 per 1.000 inwoners tegenover 12,4 p.d. in 1975. Relatief gunstig is de situatie in de arrondissementen Kortrijk (13,2 p.d.), Roeselare (13,1 p.d.) en Ieper (13,1 p.d.) en zeer ongunstig in de arrondissementen Oostende (11,0 p.d.) en Veurne (11,1 p.d.).

Volgens voorlopige gegevens, verkregen van de onderscheiden gemeentebesturen, bedroeg het bevolkingcijfer van West-Vlaanderen eind 1976 1.073.431 personen, dit is een aangroei van 1.827 eenheden; in 1975 bedroeg de aangroei slechts 1.760 personen.

Het aantal geboorten bedroeg in 1976 in West-Vlaanderen 13.427 eenheden of 130 meer dan in 1975. In West-Vlaanderen werd het hoogste geboortencijfer van de jongste naoorlogse periode genoteerd in 1964 (19.415) en werd toen een uitgesproken dalende tendens van het aantal geboorten ingezet. Na 1964 was er slechts één jaar, namelijk 1969, dat er geen vermindering van het aantal geboorten werd geregistreerd; de aangroei in 1969 in vergelijking met 1968 bedroeg slechts 46 eenheden. Op te merken valt dat het aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd stijgend is en dat de aangroei van het aantal geboorten in 1976 in vergelijking met 1975 beslist niet wijst op een toename van de fertiliteit.

Het aantal sterfgevallen bedroeg in 1976 11.858 eenheden; in vergelijking met 1975 was er hier een aangroei van 184. De sterfte, in absolute cijfers, vertoont eerder een licht stijgende tendens, met enige fluktuaties.

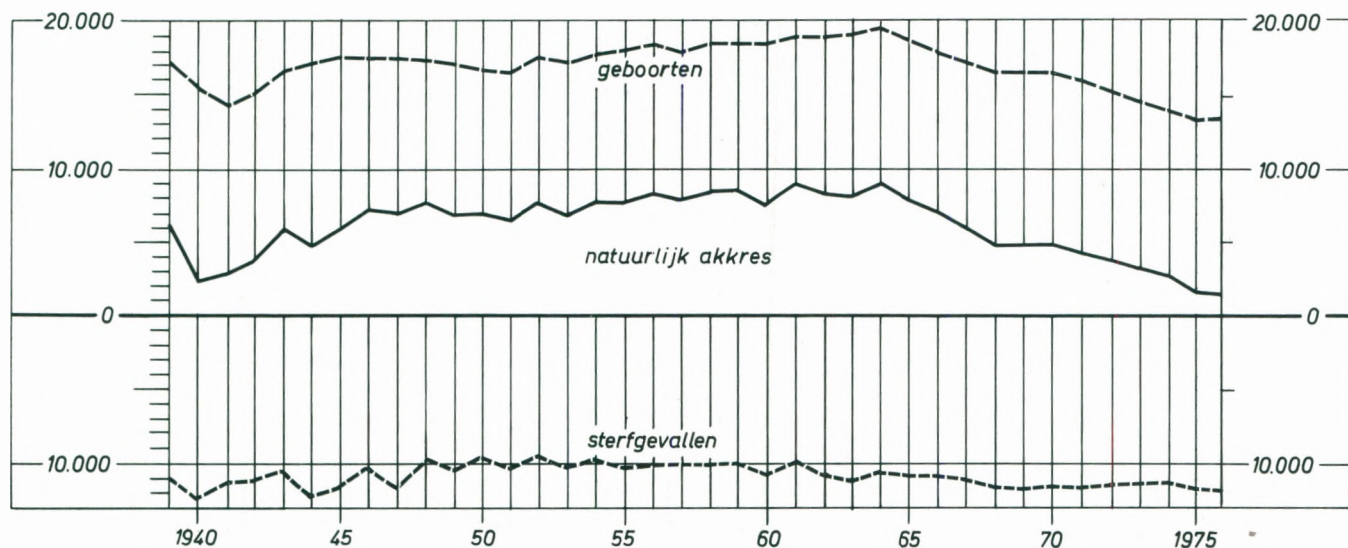
Bevolkingsevolutie in West-Vlaanderen, 1975-76

Arrondissement	Bevolking			Geboorten		Sterfte		Natuurlijke groei		Migratiesaldi	
	1975	1976	Index	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976
Brugge	251.214	252.583	100,5	3.058	3.103	2.646	2.756	+ 412	+ 347	+ 635	+ 1.022
Diksmuide	46.335	45.975	99,2	596	534	560	531	+ 36	+ 3	- 254	- 363
Ieper	104.949	104.740	99,8	1.359	1.376	1.222	1.255	+ 137	+ 121	- 290	- 330
Kortrijk	269.673	270.268	100,2	3.559	3.572	2.820	2.895	+ 739	+ 677	- 66	- 82
Oostende	131.541	131.746	100,2	1.454	1.448	1.497	1.518	- 43	- 70	+ 456	+ 275
Roeselare	141.666	142.030	100,3	1.744	1.864	1.567	1.518	+ 177	+ 346	- 391	+ 18
Tielt	77.341	77.286	99,9	958	987	788	799	+ 170	+ 188	- 24	- 243
Veurne	48.885	48.803	99,8	569	543	574	586	- 5	- 43	+ 71	- 39
West-Vlaanderen	1.071.604	1.073.431	100,2	13.297	13.427	11.674	11.858	+ 1.623	+ 1.569	+ 137	+ 258

Aantal geboorten, sterfte, natuurlijke groei en migratiesaldi per 1.000 inwoners, 1975-76

Arrondissement	Aantal geboorten per 1.000 inwoners		Aantal sterfgevallen per 1.000 inwoners		Natuurlijke groei per 1.000 inwoners		Migratiesaldi per 1.000 inwoners	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976	1975	1976
Brugge	12,2	12,3	10,5	10,9	+ 1,6	+ 1,4	+ 2,5	+ 4,0
Diksmuide	12,9	11,6	12,1	11,5	+ 0,8	+ 0,1	- 5,5	- 7,9
Ieper	12,9	13,1	11,6	12,0	+ 1,3	+ 1,2	- 2,8	- 3,2
Kortrijk	13,2	13,2	10,5	10,7	+ 2,7	+ 2,5	- 0,2	- 0,3
Oostende	11,1	11,0	11,4	11,5	- 0,3	- 0,5	+ 3,5	+ 2,1
Roeselare	12,3	13,1	11,1	10,7	+ 1,2	+ 2,4	- 2,8	+ 0,1
Tielt	12,4	12,8	10,2	10,3	+ 2,2	+ 2,4	- 0,3	- 3,1
Veurne	11,6	11,1	11,7	12,0	- 0,1	- 0,9	+ 1,5	- 0,8
West-Vlaanderen	12,4	12,5	10,9	11,0	+ 1,5	+ 1,5	+ 0,1	+ 0,2

Natuurlijk akkres in West-Vlaanderen, 1939-76

Het sterftecijfer bereikte in 1976 in West-Vlaanderen 11,0 per 1.000 inwoners, met relatief gunstige verhoudingscijfers in de arrondissementen Tielt (10,3 p.d.), Roeselare (10,7 p.d.), Kortrijk (10,7 p.d.) en Brugge (10,9 p.d.) en ongunstige verhoudingscijfers in de arrondissementen Veurne (12,0 p.d.), Ieper (12,0 p.d.), Oostende (11,5 p.d.) en Diksmuide (11,5 p.d.).

Het natuurlijk akkres per 1.000 inwoners bedroeg in 1976, zoals in 1975, in West-Vlaanderen 1,5 p.d. Het hoogste verhoudingscijfer hebben duidelijk de arrondissementen Kortrijk (2,5 p.d.), Roeselare (2,4 p.d.) en Tielt (2,4 p.d.); het negatief natuurlijk akkres bedroeg in 1976 reeds 0,9 p.d. in het arrondissement Veurne en 0,5 p.d. in het arrondissement Oostende.

Het inwijkingsoverschot bedroeg in 1976 in West-Vlaanderen 0,2 per 1.000 inwoners. Een vermeldenswaardig positief verhoudingscijfer hadden de arrondissementen

Brugge (+ 4,0 p.d.) en Oostende (2,1 p.d.) en belangrijke negatieve cijfers de arrondissementen Diksmuide (- 7,9 p.d.), Ieper (- 3,2 p.d.) en Tielt (- 3,1 p.d.).

In 1976 waren er in West-Vlaanderen 60 gemeenten met meer sterfgevallen dan geboorten, tegenover 62 in 1975.

Een belangrijk inwijkingsoverschot hadden vooral Rumbeke (+ 717) en Oostkamp (+ 671) en verder Zedelgem (+ 282), Waregem (+ 189), Knokke-Heist (+ 172), Marke (+ 168), Blankenberge (+ 166), Bavikhove (+ 157), Dadizele (+ 153), Oostnieuwkerke (+ 152), Westende (+ 142), Varsenare (+ 126), Bredene (+ 123), Beernem (+ 105) en Loppem (+ 100). Het vertrekovershot was aanzienlijk te Roeselare (- 837), Brugge (- 549), Kortrijk (- 537) en verder te Ieper (- 140), Oostende (- 136), Tielt (- 136), Nieuwpoort (- 113) en Menen (- 101).

evolutie van de economische sectoren

aangroei van de volledige werkloosheid. Het effect op de werkgelegenheid werd in de cijfers van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) pas manifest na september 1974. De geringere benutting van de productiecapaciteit van de bedrijven door invoering van gedeeltelijke werkloosheid komt niet aan het licht in de RSZ-cijfers, aangezien de gedeeltelijk werklozen door een dienstcontract verbonden blijven en opgenomen worden in de RSZ-statistiek. In september 1974 was het aantal bezoldigden opgenomen in de RSZ-statistiek zowel in de secundaire sector als in de tertiaire sector nog groter dan in september 1973 ; het daggemiddelde van het aantal gedeeltelijk werklozen was in West-Vlaanderen in september 1974 evenwel reeds ongeveer 4.100 eenheden ¹ groter dan in september 1973, terwijl het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen met 887 eenheden was gestegen. Vanaf september 1974 steeg de gedeeltelijke werkloosheid uitermate sterk en werd ook de toename van de volledige werkloosheid aanzienlijk. In december 1974 was het aantal aan de RSZ onderworpen werknemers in West-Vlaanderen weliswaar nog groter dan in december 1973, maar dit was enkel te danken aan de groei van de bezoldigde werkgelegenheid in de handels- en dienstensektor ; in de industrie was de werkgelegenheid, zij het nog in beperkte mate, dalend (zie tabel).

Algemeen

De depressie die een aanvang nam in het midden van 1974 heeft vanaf juni geleid tot een aangroei van de gedeeltelijke werkloosheid en vanaf september tot een

¹ Inclusief de van gemeentelijke controle vrijgestelden.

Aan RSZ onderworpen werknemers, West-Vlaanderen, 1973-76

	Landbouw, visserij				Industrie, energie				Bouwbedrijf				Handel en diensten			
	1973	1974	1975	1976	1973	1974	1975	1976	1973	1974	1975	1976	1973	1974	1975	1976
Maart	2.669	2.573	2.637	2.698	133.953	140.158	135.862	129.903	26.767	27.030	27.554	28.128	121.004	124.509	130.210	133.595
Juni	2.609	2.713	2.719		135.532	140.380	132.601		26.789	27.327	28.539		124.894	129.976	134.249	
September	2.643	2.796	2.785		138.759	142.787	131.835		27.397	28.053	29.111		126.298	130.742	134.435	
December	2.582	2.644	2.764		140.322	139.142	130.172		27.214	27.145	28.622		124.378	128.413	132.829	

(a) Vanaf 1974 inclusief de vergoede werklozen in versnelde beroepsopleiding.

Het effect van de depressie op de werkgelegenheid kwam ten volle tot uiting in 1975 en dit zeer specifiek in de industrie. Tussen december 1973 en december 1974 was het aantal bezoldigden in de Westvlaamse industrie reeds dalend met 1.180 eenheden, maar globaal was de bezoldigde werkgelegenheid nog stijgend met 2.848 eenheden. In maart 1975 was de vermindering in de Westvlaamse industrie in vergelijking met maart 1974 reeds opgelopen tot 4.296 eenheden ; niettemin was de globale werkgelegenheid in West-Vlaanderen nog stijgend met 1.993 eenheden, terwijl er in het Rijk reeds een daling (— 0,4 %) werd genoteerd. De situatie is in 1975 verder verslechterd en in september

1975 telde de Westvlaamse industrie 10.952 bezoldigden minder dan in september 1974 ; reeds in juni 1975 lag het globale tewerkstellingspeil in alle sectoren samen genomen onder het niveau van juni 1974 en in september 1975 bedroeg de vermindering van de totale bezoldigde werkgelegenheid 6.212 eenheden in vergelijking met september 1974. Op te merken valt dat de werkgelegenheid in de handels- en dienstensektor ononderbroken is gestegen, maar dat vanaf het tweede trimester van 1975 deze groei niet meer volstond om de terugloop in de industrie te ondervangen.

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid

	West-Vlaanderen				Procentuele evolutie			
	Industrie		Alle sectoren		Industrie		Alle sectoren	
	W.-VI.	Rijk	W.-VI.	Rijk	W.-VI.	Rijk	W.-VI.	Rijk
dec. 1973-dec. 1974	—	1.180	+ 2.848	— 0,8 %	— 2,1 %	+ 1,0 %	+ 0,6 %	
maart 1974-maart 1975	—	4.296	+ 1.993	— 3,1 %	— 4,6 %	+ 0,7 %	— 0,4 %	
juni 1974-juni 1975	—	7.779	— 2.288	— 5,5 %	— 5,8 %	— 0,8 %	— 1,2 %	
sept. 1974-sept. 1975	—	10.952	— 6.212	— 7,7 %	— 7,7 %	— 2,0 %	— 2,4 %	

De vermindering van de totale bezoldigde werkgelegenheid tussen september 1974, top van de werkgelegenheid van de hoogconjunctuur 1973-74, en september 1975 bedroeg in West-Vlaanderen 2,0 % tegenover gemiddeld 2,4 % in het Rijk. Zowel in West-Vlaanderen als in het Rijk was er tussen september 1974 en september 1975 een daling van de bezoldigde werkgelegenheid in de industrie van 7,7 %². In West-Vlaanderen was de bezoldigde werkgelegenheid in het bouwbedrijf nog stijgend (+ 3,8 %), in tegenstelling met het Rijk (— 1,4 %). In de handels- en dienstensektor steeg de bezoldigde werkgelegenheid in de periode september 1974-september 1975 in West-Vlaanderen met 2,8 % en in het Rijk met 1,4 %, terwijl er in de primaire sektor geen noemenswaardige daling was.

De heropleving van de economische activiteit in de herfst van 1975 is nog gebeurd zonder de aantrekking door het bedrijfsleven van nieuwe arbeidskrachten.

² Op te merken valt dat de werkgelegenheid in de West-vlaamse industrie in de periode september 1973-september 1974 stijgend verliep (+ 2,9 %) in tegenstelling met het Rijk (status-quo). Wordt de situatie september 1975 vergeleken met de situatie september 1973 dan is er een daling van 5,0 % in West-Vlaanderen en 7,7 % in het Rijk.

De thans beschikbare gegevens van de RSZ gaan niet verder dan maart 1976. Volgens deze gegevens is het aantal bezoldigden in de industrie tussen september en december 1975 zowel in West-Vlaanderen (— 1,3 %) als in het Rijk (— 1,6 %) nog verder gedaald en ook tussen december 1975 en maart 1976, maar tegen een fel vertragend tempo, nog teruggelopen, waarbij de procentuele daling opnieuw geringer was in West-Vlaanderen (— 0,2 %) dan in het Rijk (— 0,8 %). In West-Vlaanderen was in de periode september 1975-december 1975 de bezoldigde werkgelegenheid ook dalend in de handels- en dienstensektor, in tegenstelling met de situatie in het Rijk; voor West-Vlaanderen speelt hier duidelijk het effect van het seizoenmatig karakter van de werkgelegenheid in de toeristische sektor en aanverwante bedrijvigheden. Ook de daling in de bouwnijverheid die in de periode september 1975-maart 1976 in West-Vlaanderen verhoudingsgewijs groter was dan in het Rijk, heeft ongetwijfeld een sterk seizoenmatig karakter en is niet zonder meer als conjunctureel te aanzien. Wordt de vergelijking gemaakt tussen de evolutie van de werkgelegenheid in de periode september 1975-maart 1976 voor West-Vlaanderen en het Rijk, dan leidt het samenspel van alle elementen — conjunctureel en seizoenmatig — tot een verhoudingsgewijs voor alle sectoren samen genomen, sterkere daling in West-Vlaanderen dan in het Rijk.

Foto H. Maertens, Brugge

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid

	West-Vlaanderen		Procentuele evolutie			
	Industrie	Alle sectoren	Industrie		Alle sectoren	
			W.-VI.	Rijk	W.-VI.	Rijk
sept. 1975-dec. 1975	— 1.663	— 3.779	— 1,3 %	— 1,6 %	— 1,3 %	— 0,5 %
dec. 1975-maart 1976	— 269	— 63	— 0,2 %	— 0,8 %	—	— 0,1 %
sept. 1975-maart 1976	— 1.932	— 3.842	— 1,5 %	— 2,3 %	— 1,3 %	— 0,6 %

Voor het bepalen van de weerslag van de conjunctuurinzinking is een vergelijking van de werkgelegenheid op tijdstippen die op tamelijk verschillende wijze beïnvloed zijn door seizoenmatige elementen niet

relevant. Een vergelijking van de situatie in 1975 en 1976 met de toestand tijdens dezelfde maand in 1974 is hierbij meer verhelderend.

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid

	West-Vlaanderen		Procentuele evolutie			
	Industrie	Alle sectoren	Industrie		Alle sectoren	
			W.-VI.	Rijk	W.-VI.	Rijk
maart 1974-maart 1975	— 4.296	+ 1.993	— 3,1 %	— 4,6 %	+ 0,7 %	— 0,4 %
maart 1975-maart 1976	— 5.959	— 1.939	— 4,4 %	— 5,3 %	— 0,7 %	— 1,3 %
maart 1974-maart 1976	— 10.255	+ 54	— 7,3 %	— 9,7 %	—	— 1,6 %

Door eliminatie van de seizoenmatige factoren in de evolutie van de werkgelegenheid kan besloten worden dat West-Vlaanderen in iets mindere mate werd getroffen door de huidige depressie, wat ook zal blijken uit de ontleding van het verloop van de werkloosheid.

In maart 1976 was de werkgelegenheid in West-Vlaanderen even groot als in maart 1974, hoewel circa 1.900 eenheden of 0,7 % lager dan in maart 1975. De evolutie van de werkgelegenheid was echter opvallend verschillend in de industrie en in de handels- en dienstensektor en het bouwbedrijf. In de industrie was de werkgelegenheid ononderbroken dalend, terwijl de tendens in de handels- en dienstensektor en het bouwbedrijf, rekening houdend met seizoenfactoren, als stijgend is aan te wijzen, zij het tegen een vertragend tempo. In de industrie gingen meer dan 10.000 arbeidsplaatsen teloor; aanvankelijk kon dit verlies nog meer dan gecompenseerd worden door de aangroei in de handels- en dienstensektor en het bouwbedrijf, maar in 1975 kon deze situatie niet meer gehandhaafd worden.

De RSZ-cijfers geven niet ten volle aan wat de weerslag is geweest van de depressie op de werkgelegenheid, aangezien de gedeeltelijk werklozen in de tewerkstellingscijfers zijn opgenomen. Het beeld is voor de periode 1974-1975 in het algemeen te gunstig, omdat de gedeeltelijke werkloosheid vanaf eind 1974 bijzonder sterk is gestegen; het beeld voor 1976 komt ongunstiger naar voren dan de realiteit, daar de gedeeltelijke werkloosheid in 1976 is gedaald. Waar bijvoorbeeld de RSZ-cijfers voor de periode maart 1974-maart 1975 globaal nog een aangroei aangeven voor West-Vlaanderen van 1.993 bezoldigden en voor de periode maart 1975-maart 1976 een daling van 1.939 bezoldigden, is in aanmerking te nemen dat het

daggemiddelde van de gedeeltelijk werklozen in maart 1975 niet minder dan 11.200 eenheden hoger lag dan in maart 1974 en in maart 1976 daarentegen 4.700 eenheden beneden het niveau van maart 1975.

Het is de industrie die direct getroffen werd door de depressie en een teruggang van het arbeidseffectief van circa 11.000 eenheden heeft gekend. In de handels- en dienstensektor werd uiteraard de weerslag van de verminderde koopkracht van de bevolking wel voelbaar, maar de werkgelegenheid is er toch blijven stijgen; de daling van de bezoldigde werkgelegenheid naar het jaareinde is een seizoenverschijnsel en wordt zeer sterk bepaald door de fluktuaties in de toeristische activiteit. De trend van de werkgelegenheid in de handels- en dienstensektor bleef opwaarts gericht. Grosso-modo kan hetzelfde gezegd worden voor het bouwbedrijf in West-Vlaanderen. Een wezenlijke verbetering van de werkgelegenheidssituatie zal moeten steunen op een herleving van de activiteit in de industrie. Daar de gegevens van de RSZ over de bezoldigde werkgelegenheid met vrij grote vertraging beschikbaar komen, ontbreken officiële cijfers over het verloop van de werkgelegenheid na maart 1976.

Indikaties over het verloop van de economische activiteit zijn te vinden in de cijfers van de werkloosheid en de resultaten van een door het Westvlaams Economisch Studiebureau gehouden enquête.

In 1976 is de gedeeltelijke werkloosheid in aanzienlijke mate verminderd, vooral vanaf het tweede trimester. In maart 1976 beliep het daggemiddelde van de gedeeltelijke werkloosheid in West-Vlaanderen iets meer dan 9.300 eenheden tegenover 14.100 in maart 1975. In vergelijking met maart 1974, toen een daggemiddelde van ongeveer

2.900 werd bereikt, was de gedeeltelijke werkloosheid in maart 1976 echter nog zeer groot. Normalerweise wordt bij herleving van de conjunctuur de on(der)benutte capaciteit van het bedrijfsleven het eerst aangewend en pas nadien wordt er eventueel een verruiming van het arbeidseffektief in overweging genomen. Eind december 1976 bedroeg het daggemiddelde van de gedeeltelijke werkloosheid in West-Vlaanderen 10.524 eenheden tegenover 19.944 eind december 1975.

De volledige werkloosheid vertoonde vanaf september 1976 in vergelijking met de overeenkomstige maanden van het voorgaande jaar een lichte tendens tot daling bij de mannen, maar bij de vrouwen bleef de aangroei aanzienlijk; eind december 1976 werden er in West-Vlaanderen 448 uitkeringsgerechtigde volledig werkloze mannen minder geteld dan in december 1975, maar bij de vrouwen was er een toename van 2.905 eenheden.

Door het Westvlaams Economisch Studiebureau werd in november 1976 een onderzoek uitgevoerd bij de Westvlaamse industrie om een inzicht te verkrijgen in de evolutie van de werkgelegenheid in het voorbije jaar.

Volgens de gegevens van de RSZ was er tussen december 1973 en december 1974 een daling van de werkgelegenheid in de Westvlaamse industrie van 1.180 eenheden of 0,8 % en in de periode december 1974-december 1975 beliep de daling 8.970 eenheden of 6,4 %. De WES-enquête levert gegevens op over de werkgelegenheid eind november 1975, eind juni 1976 en eind november 1976.

Volgens de WES-enquête was er tussen november 1975 en november 1976 in de geënquêteerde bedrijven een daling van 0,9 %. De resultaten van de enquête geven een daling van nagenoeg 1 % tussen november 1975 en juni 1976 en een toename van 0,1 % tussen juni 1976 en november 1976; in welke mate de invoering van de stages van jongeren doorwerkt in de gegevens van de WES-enquête is niet uit te maken. In 1976 werden een reeks bedrijven gesloten; deze personeelsafvloeiing is hier niet opgenomen. Bij de verder werkende bedrijven zou de daling van de werkgelegenheid in de Westvlaamse industrie in het voorbije jaar te ramen zijn op 1 % à 1,5 %, met een stabilisering van de werkgelegenheid in de tweede helft van 1976 en een stijgende benutting van het produktie-apparaat.

Landbouw

Volgens de land- en tuinbouwtelling van 15 mei 1976 waren er in West-Vlaanderen 22.210 aangevers of 585 minder dan in 1975.

De totale beteelde oppervlakte, exclusief tuinbouw voor het gezin en braakgrond, bedroeg in 1976 221.262 ha, dit is 1.236 ha of 0,6 % minder dan in 1975; in het Rijk was er een daling van 10.320 ha of 0,7 %.

West-Vlaanderen heeft, in relatieve termen, nog steeds het grootste aandeel kultuurgrond van alle Belgische provincies; het bedroeg in 1976 circa 71 % van de totale kadastrale oppervlakte tegenover nog slechts 61 % in Henegouwen en gemiddeld 48 % in het Rijk.

Sinds 1970 is de totale beteelde oppervlakte, exclusief tuinbouw voor het gezin en braakgrond, in West-Vlaanderen verminderd met ongeveer 7.580 ha of 3,3 %, terwijl in het Rijk een daling werd genoteerd van 4,5 %.

Het aantal bestendig tewerkgesteld in de landbouw daalt nog steeds. In mei 1976 werden in West-Vlaanderen in land- en tuinbouw 18.116 mannen en 4.354 vrouwen als

bestendig tewerkgesteld opgegeven tegenover 19.064 mannen en 4.632 vrouwen in mei 1975.

De vermindering van het arbeidseffektief is in relatieve termen groter in het Rijk dan in West-Vlaanderen. Op te merken valt dat de gegevens over de vrouwelijke tewerkstelling beneden de werkelijkheid liggen en dat de cijfers over de evolutie bij de vrouwen omzichtig zijn te benaderen.

De daling van de tewerkstelling in land- en tuinbouw blijft aanzienlijk. Tijdens de periode 1970-73 was er een vermindering van het aantal bestendig tewerkgestelde mannen van 950 à 1.000 per jaar, waarna een paar jaar volgde met een daling van ongeveer 500 personen; in 1976 bedroeg de vermindering opnieuw ongeveer 950 eenheden.

Bestendig tewerkgestelden in de landbouw

	West-Vlaanderen			Index 1976			
	1970	1975	1976	1970 = 100	1975 = 100	W.-VI.	Rijk W.-VI.
<i>Mannen</i>							
Bedrijfshoofden	18.846	16.087	15.369	81,6	73,7	95,5	94,8
Leden v.h. gezin	3.040	2.072	1.947	64,0	61,6	94,0	91,5
Andere	1.065	905	800	75,1	77,9	88,4	99,8
	22.951	19.064	18.116	78,9	72,3	95,0	94,7
<i>Vrouwen</i>							
Bedrijfshoofden	1.257	1.305	1.266	100,7	88,6	97,0	95,7
Leden v.h. gezin	4.245	3.172	2.924	68,9	60,3	92,2	87,0
Andere	159	155	164	103,1	51,8	105,8	109,6
	5.661	4.632	4.354	76,9	68,6	94,0	90,8

Een opvallend kenmerk van de Westvlaamse landbouw is zijn relatief sterke oriëntering op de veeteelt, zeer in het bijzonder de varkensteelt. Volgens de telling van mei 1976 waren er in West-Vlaanderen 2.164.000 varkens, dit is ruim 44 % van het totale aantal in het Rijk; in vergelijking met 1975 was er in West-Vlaanderen nog een aangroei van 8 % tegenover 5 % in het Rijk. In vergelijking met 1970 was het aantal varkens in West-Vlaanderen in 1976 ruim 53 % hoger; in het Rijk bedroeg de toename 31 %.

Volgens de landbouwtelling van mei 1976 werden in West-Vlaanderen tussen 15 mei 1975 en 15 mei 1976 niet minder dan 261 nieuwe varkensstallen voltooid, met een capaciteit van 40.000 eenheden (zeugen en mestvarkens); hiermee neemt West-Vlaanderen een derde op van de nieuwe varkensstallen in het Rijk en 41 % van de capaciteit.

Te vermelden is ook dat in West-Vlaanderen 45 nieuwe bedrijfswoningen werden gebouwd, dit is een vijfde van het totale aantal in het Rijk.

Weiden en grasland (97.446 ha), graangewassen (60.793 ha), nijverheidsgewassen (18.708 ha), aardappelen (15.106 ha), groenteteelt in open lucht (9.063 ha), wortel- en knolgewassen (8.601 ha), groenvoedergewassen (8.504 ha) en droog geoogste peulvruchten (1.839 ha) waren in 1976 de belangrijkste teelten. Met een aandeel van 15,1 % in het gehele landbouwareaal van het land had West-Vlaanderen een relatief hoog aandeel voor droog geoogste peulvruchten

(52,4 %), aardappelen (40,1 %), wortel- en knolgewassen (34,9 %), groenteteelt in open lucht (33,1 %), pootgoed- en landbouwzaden voor de verkoop (24,0 %) en nijverheidsgewassen (17,2 %).

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in de industrie en handel en diensten

De meest recente gegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid zijn die van maart 1976 en zijn alleen beschikbaar op het niveau van de provincies.

Uit de gegevens van voorgaande tabel is af te leiden dat alle industriële sectoren in West-Vlaanderen en het Rijk een teruggang van de bezoldigde werkgelegenheid hebben gekend; de enige uitzonderingen waren de sektor productie en distributie van elektriciteit, gas en water en voor West-Vlaanderen ook de ledernijverheid, waarbij het echter om in absolute cijfers geringe aantallen gaat.

In alle sectoren was de teruggang reeds duidelijk

tussen maart 1974 en maart 1975 en was er een verdere daling tussen maart 1975 en maart 1976; in West-Vlaanderen was de rubbernijverheid regressief tussen 1974 en 1975 en steeg het arbeidseffectief met enkele eenheden tussen maart 1975 en maart 1976.

De industriële sectoren die het leeuwenaandeel opnemen van de industriële werkgelegenheid namelijk metaal, textiel, hout, kleding en voeding, hebben — behoudens de textielnijverheid — betrekkelijk goed weerstand geboden aan de conjunctuurinzinking en werden duidelijk minder getroffen dan gemiddeld in het Rijk. In vergelijking met de situatie in maart 1974 was het arbeidseffectief in maart 1976 in West-Vlaanderen met minder dan 5 % gedaald in de metaalnijverheid en de voedingsnijverheid, met circa 6 % in de houtnijverheid en 6,5 % in de kledingsnijverheid; de vermindering in de industrie bedroeg globaal 7,3 % voor West-Vlaanderen en 9,7 % in het Rijk. De daling in de textielnijverheid was in West-Vlaanderen weliswaar reeds vrij groot (— 9,5 %), maar toch duidelijk geringer dan in het Rijk (— 14,4 %).

In de Sociale Zekerheid opgenomen werknemers, West-Vlaanderen, per sektor, 1974-76

	West-Vlaanderen			Index maart 1976, maart 1975 = 100		Index maart 1976, maart 1974 = 100	
	maart 1974	maart 1975	maart 1976	W.-Vl.	Rijk	W.-Vl.	Rijk
Metaalnijverheid, inclusief eerste verwerking metalen	46.105	45.367	43.832	96,6	95,7	95,1	92,4
Textielnijverheid	31.668	29.893	28.675	95,9	94,0	90,5	85,6
Houtnijverheid	15.502	15.240	14.586	95,7	94,2	94,1	88,1
Kledingsnijverheid	12.692	12.360	11.863	96,0	88,5	93,5	83,4
Voedingsnijverheid	10.417	10.178	9.982	98,1	96,6	95,8	92,9
Vervaard. van niet-metalen delfstoffen	5.101	4.967	4.543	91,5	93,0	89,1	91,1
Grafische nijverheid	2.837	2.687	2.474	92,1	93,2	87,2	89,0
Prod. en distrib. elektr., gas, water	2.417	2.403	2.406	100,1	101,0	99,5	101,2
Scheikundige nijverheid	1.854	1.946	1.817	93,4	98,8	98,0	99,2
Drankbereiding	1.978	1.858	1.725	92,8	95,1	87,2	83,7
Glasnijverheid	1.989	1.914	1.518	79,3	89,7	76,3	81,0
Plasticverwerkende industrie	1.730	1.570	1.515	96,5	96,1	87,6	89,4
Schoennijverheid	1.825	1.602	1.317	82,2	84,7	72,2	69,7
Papierenijverheid	629	625	568	90,9	92,0	90,3	84,6
Rubbernijverheid	584	492	496	100,8	89,1	84,9	85,8
Ledernijverheid	428	456	464	101,8	96,8	108,4	86,1
Tabaksnijverheid	490	422	412	97,6	91,8	84,1	86,4
Overige industrie	1.912	1.882	1.710	90,9	91,9	89,4	88,1
Totaal industrie	140.158	135.862	129.903	95,6	94,7	92,7	90,3
Bouwnijverheid	27.030	27.554	28.128	102,1	99,5	104,1	101,5
Groothandel, rekuperatie, tussenpersonen in de handel	11.872	12.566	13.177	104,9	102,0	111,0	108,5
Kleinhandel	13.437	13.405	12.555	93,7	95,6	93,4	92,8
Maaltijden, drank- en logiesverstr.	5.602	7.134 (a)	6.266	87,8	97,8	111,9	104,7
Reparatie	2.459	2.485	2.781	111,9	103,4	113,1	101,9
Vervoer en verkeer	14.977	15.147	15.706	103,7	98,7	104,9	99,8
Bank- en verzek., diensten aan ondernem., verhuur	8.795	9.352	9.525	101,8	100,6	108,3	102,1
Onderwijs	24.726	26.076	26.949	103,3	104,9	109,0	107,2
Overige diensten	42.641	44.045	46.636	105,9	102,6	109,4	106,3
Totaal handel en diensten	124.509	130.210	133.595	102,6	101,5	107,3	103,9

(a) Op te merken valt dat Pasen in 1975 viel op 30 maart.

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in de industrie en de tertiaire sektor, West-Vlaanderen, per arrondissement, juni 1974 - juni 1975

Arrondissement	Industrie			Bouwbedrijf			Handel en diensten		
	30 juni 1974	30 juni 1975	Index	30 juni 1974	30 juni 1975	Index	30 juni 1974	30 juni 1975	Index
Brugge	30.145	28.114	93,3	6.851	7.402	108,0	37.916	39.289	103,6
Diksmuide	2.762	2.628	95,1	921	969	105,2	3.199	3.377	105,6
Ieper	9.122	9.239	101,3	2.719	2.719	100,0	8.857	9.049	102,2
Kortrijk	54.490	50.929	93,5	6.991	7.163	102,5	29.981	31.019	103,5
Oostende	5.557	5.301	95,4	3.352	3.355	100,1	23.979	24.547	102,4
Roeselare	25.476	24.373	95,7	3.310	3.632	109,7	13.908	14.404	103,6
Tielt	10.604	9.873	93,1	1.859	1.929	103,8	4.863	5.007	103,0
Veurne	2.224	2.144	96,4	1.324	1.370	103,5	7.273	7.557	103,9
West-Vlaanderen	140.380	132.601	94,5	27.327	28.539	104,4	129.976	134.249	103,3

Een relatief geringe daling is ook aan te wijzen voor de scheikundige nijverheid, waar de daling zich nog niet had voorgedaan tussen maart 1974 en maart 1975.

Bij de sectoren die in West-Vlaanderen een eerder geringe tewerkstelling hebben, zijn er enkele gekenmerkt door een verhoudingsgewijs sterke daling in vergelijking met het Rijk, zoals de glasnijverheid, de sektor vervaardiging van niet-metalen delfstoffen, de grafische nijverheid en de tabaksnijverheid.

In het bouwbedrijf was de evolutie in West-Vlaanderen duidelijk nog gunstig; in het Rijk was er tussen maart 1975 en maart 1976 een lichte daling.

In de tertiaire sektor blijkt de weerslag van de depressie duidelijk voor de kleinhandel. De daling tussen maart 1975 en maart 1976 in de horecasektor is seizoenmatig; in 1975 viel Pasen, met een belangrijke toeristische activiteit, op 30 maart, terwijl in 1976 Pasen viel in april.

In West-Vlaanderen was de daling van het arbeidseffektief in de kleinhandel gering tussen maart 1974 en maart 1975 en relatief groot in het volgende jaar; hier is echter ook enige beïnvloeding te verrekenen van het op een ander tijdstip vallen van de feestdag van Pasen en de activiteit in de toeristische sektor. In het algemeen was de evolutie in de diverse branches van de tertiaire sektor relatief gunstig in West-Vlaanderen in vergelijking met het Rijk.

De meest recente gegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid op arrondissementeel niveau gaan terug

tot juni 1975. Onderstaande tabel geeft een globaal beeld over de evolutie tussen juni 1974 en juni 1975.

In de periode juni 1974-juni 1975 was de werkgelegenheid in de industrie nog stijgend in het arrondissement Ieper (+ 1,3 %), dat in de voorgaande jaren enkele nieuwe bedrijven had weten aan te trekken. In alle andere arrondissementen was er een daling in de industrie, tussen ongeveer 4 % en 7 %.

In het bouwbedrijf was de tendens algemeen nog stijgend geweest. De handels- en dienstensektor was eveneens in alle arrondissementen nog expansief qua werkgelegenheid.

Zeevisserij

De gegevens van het Bestuur van het Zeewezen wijzen op een stagnatie van het aantal (bemande en niet-bemande) schepen. Eind 1976 waren er 253 schepen tegenover 255 eind 1975. De totale tonnenmaat bereikte 24.044 ton in 1976 tegenover 23.904 ton het vorige jaar.

Het aantal aangemonsterde zeelieden bedroeg eind 1976 1.015 personen tegenover 1.072 een jaar voordien.

De aanvoer (aanlandingen in Belgische havens) daalde in 1976 tot 35.635 ton tegenover 38.317 ton in 1975; dit is een vermindering met 7 %.

De totale besomming toonde (door de prijsstijgingen) evenwel een toename, namelijk van 1.212 miljoen frank in 1975 naar 1.386 miljoen frank in 1976.

	Bemande en niet bemande schepen			Aangemonsterde zeelieden			Totale tonnenmaat		
	1974	1975	1976	1974	1975	1976	1974	1975	1976
Zeebrugge	137	132	133	573	567	536	11.793	11.666	11.906
Oostende	88	85	83	359	365	351	9.302	9.416	9.300
Nieuwpoort	39	36	35	146	130	120	2.610	2.582	2.598
Blankenberge	4	2	2	18	10	8	337	240	240
Totaal	268	255	253	1.096	1.072	1.015	24.042	23.904	24.044

Toerisme

Op basis van de resultaten van de toeristische index van het Westvlaams Economisch Studiebureau, kan men stellen dat de Kust en Achterland, evenals vorig jaar, een uitstekend toeristisch seizoen achter de rug hebben.

Het seizoenresultaat (mei-september) van deze index bedraagt 104,8 (met het seizoen 1975 als basis). Dit betekent een toename van de toeristische activiteit met nagenoeg 5 % in vergelijking met dezelfde periode van vorig jaar.

Een minder gunstige vaststelling is het feit dat deze vooruitgang vooral gedurende het hoogseizoen werd gerealiseerd. In juli en augustus werd een aangroei van de toeristische bedrijvigheid met respectievelijk 6,2 en 6,6 % genoteerd. Terwijl ook de septembermaand een uitstekend resultaat te zien gaf (+ 5,2 %), was de aangroei gedurende het voorseizoen eerder gering. Hierbij werd de zwakke mei-maand (— 10 %) gekompenseerd door de sterke stijging in juni (+ 12,2 %). Deze verschuiving tussen de twee maanden van het voorseizoen is vooral toe te schrijven aan het Pinksterweekend (vorig jaar in mei, dit jaar in juni), evenals aan de data van de feestdagen gedurende de mei maand, die minder aanleiding gaven tot brugvormingen.

De vier hoofdgroepen van de toeristische index vertoonden geen identiek verloop. Terwijl de indicatoren in verband met de handelsactiviteit (+ 8,1 %), de verkeersdrukte (+ 5,7 %) en de openbare nutsvoorzieningen (+ 5,5 %) een aanzienlijke groei kenden, noteerde men voor de overnachtingen in de logiesvormen een status-quo (— 0,1 %).

Deze vaststelling wijst erop dat het eendagstoerisme en het verblijfstoerisme een zeer uiteenlopende evolutie hebben gekend.

Alle indicatoren in verband met het eendagstoerisme wijzen op een ongemeen sterke toename: trafiek op de Westvlaamse toeristische wegen: + 12,3 %, bezoek aan ontspanningsparken: + 14,1 %, benzineverkoop: + 7,4 %. Het hoeft nauwelijks onderstreept dat dit uitnemend resultaat voor rekening komt van de uitzonderlijk gunstige weersomstandigheden gedurende dit seizoen.

Zoals aangegeven stagneerde het verblijfstoerisme, dat toch de bijzondere aandacht weerhoudt, op het niveau van vorig jaar. Dit resultaat wekt ongetwijfeld verwondering en vergt enige toelichting.

De stagnatie van het verblijfstoerisme wordt in grote mate bepaald door de lichte terugloop (— 2 %) van de appartements- en villaverhuur, die méér dan de helft van de toeristische overnachtingen aan de Kust oplevert. Het hoogseizoen kende een situatie waarin de vraag duidelijk het aanbod overtrof. Dit leverde evenwel maar een gering groeiritm op, gezien de in het verleden reeds bereikte hoge bezettingsgraad tijdens het hoogseizoen. Buiten het hoogseizoen werd echter een belangrijke vraagverzwakking genoteerd in mei (— 32 %) en september (— 7 %), die onvoldoende werd gekompenseerd door de toename tijdens de juni-maand (+ 12 %). Hierbij dient aangegeven dat het aanbod te huur aangeboden appartementen en villa's vrijwel niet toeneemt, omdat zich een tendens aftekent waarbij de eigenaars minder geneigd zijn om hun appartement of villa te huur aan te bieden.

Foto H. Maertens, Brugge

Ook in het hotelwezen zakte de activiteit lichtjes beneden het peil van vorig jaar (— 0,4 %). Ook dit resultaat dient genuanceerd. Het hotelwezen boekte, met uitzondering van de op de Britse cliënteel gerichte hotels, een zeer bevredigend resultaat (+ 4,5 %). Dit positief cijfer wordt echter volledig geneutraliseerd door de scherpe daling van de Britse cliënteel (als gevolg van de voortdurende verzwakking van het pond), hetgeen vooral het Oostendse hotelwezen (— 15 %) trof. Bij de terugloop in de inrichtingen voor sociaal toerisme (— 2,5 %), dient aangemerkt dat hier in hoofdzaak niet-toeristische oorzaken aan de basis liggen. Tenslotte kende het campingwezen, evenals de voorgaande jaren, een aanzienlijke aangroei van de vraag (+ 6 %).

In verband met de aangroei van de verkeersdrukte (+ 5,7 %), dient aangegeven dat deze toename grotendeels tot stand kwam door de felle groei van de trafiek op de toeristische wegen (+ 12,3 %). De reizigerstrafiek op de NMBS (+ 1,3 %), de NMBV (— 2,2 %) en de havenrondvaarten (+ 2,8 %) handhaafden zich min of meer op het peil van vorig jaar.

Met uitzondering van de dagbladenverkoop (— 1,8 %), vertonen alle overige indicatoren in verband met de

handelsactiviteiten een positieve balans : omzet in de handelsinrichtingen (+ 4,3 %), aanbod vreemde deviezen (+ 7,0 %), benzineverkoop (+ 7,4 %) en de activiteit van de ontspanningsparken (+ 14,1 %). Het gunstig resultaat voor de pijler die betrekking heeft op de activiteit van de openbare nutsvoorzieningen, wordt bepaald door de boom in de toeristische activiteit te Brugge (+ 62,6 %).

Deze werd o.a. veroorzaakt door de recente vestiging van enkele nieuwe hotels te Brugge.

De overige posten wezen op een lichte toename (waterverbruik : + 3,5 %, postverkeer : + 0,3 %) of een terugloop (telefoonverkeer : — 2,1 %, museumbezoek : — 6,3 %).

Resumerend kan men stellen dat de Kust een uitstekend seizoen achter de rug heeft. De aanzienlijke groei is evenwel uitsluitend te lokaliseren op het vlak van het eendagstoerisme, terwijl het verblijftoerisme stagneerde op het hoog niveau van 1975.

Minder positief is de vaststelling dat de groei zich vooral heeft toegespitst op het hoogseizoen, waar de vraag het aanbod dreigt te overtreffen. Dit illustreert duidelijk de noodzaak aan een degelijke vakantiespreiding.

Het verloop van de toeristische index, Kust en Achterland, 1962-76

Maand	Maandgemiddelde toeristisch seizoen (juni-september) 1962 = 100				Maandgemiddelde toeristisch seizoen (mei-september) 1965 = 100											
	1962	1963	1964	1965	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Mei	—	—	—	—	53,4	62,5	64,1	59,6	70,5	80,8	72,0	86,8	81,0	85,1	106,8	96,1
Juni	80,2	84,4	86,8	99,0	89,7	84,1	81,2	92,2	82,7	89,9	95,4	91,7	106,3	101,3	102,6	115,1
Juli	124,8	137,8	151,6	160,7	144,0	140,4	145,7	148,2	146,7	152,7	157,9	157,7	157,5	153,7	164,8	175,7
Aug.	131,0	136,3	155,0	161,5	143,9	144,8	150,8	145,6	142,7	150,7	144,2	141,0	150,2	155,9	160,1	170,0
Sept.	64,0	62,9	75,3	76,6	67,5	68,3	71,9	69,5	71,3	81,4	82,5	87,1	90,2	90,4	90,7	96,1
Seiz.	100,0	105,1	117,2	124,1	100,0	99,8	102,5	102,6	101,5	108,6	109,3	109,8	113,8	111,8	119,1	124,8

Zelfstandigen

Volgens gegevens van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, waren er midden 1975 in West-Vlaanderen 72.242 personen die onder de toepassing vielen van het sociaal statuut der zelfstandigen op grond van een activiteit die als hoofdbezigheid werd uitgeoefend. In vergelijking met het jaar 1974 was er een daling, zowel bij de mannen als bij de vrouwen en in nagenoeg alle hoofdsectoren.

Alleen voor de vrije beroepen kan er werkelijk gesproken worden van een duidelijke aangroei.

De vermindering van het aantal zelfstandigen was algemeen voor alle Westvlaamse arrondissementen, zij het met enig verschil in intensiteit. Een aangroei van de vrije beroepen werd genoteerd in alle arrondissementen.

In vergelijking met het Rijk was de daling van het aantal zelfstandigen in relatieve termen iets groter in West-Vlaanderen, zowel bij de mannen als bij de vrouwen.

Behoudens in het arrondissement Kortrijk was in alle Westvlaamse arrondissementen, zoals trouwens in het Rijk, het aantal zelfstandigen met de activiteit als bijberoep stijgend tussen 1974 en 1975. Voor West-Vlaanderen was

er een toename van 4.820 tot 4.951, dit is een aangroei van 2,7 %, wat hetzelfde is als in het Rijk.

Evolutie van het aantal zelfstandigen, als hoofdberoep

	Mannen		Vrouwen	
	1974	1975	1974	1975
Landbouw	11.109	10.447	1.759	1.745
Visserij	228	233	39	45
Nijverheid (a)	15.585	14.885	1.924	1.843
Handel	14.312	14.050	11.797	11.278
Vrije beroepen	3.065	3.259	431	484
Diensten	1.753	1.702	1.621	1.603
Diverse beroepen	6.704	5.939	1.395	1.262
Subtotaal	52.756	50.515	18.966	18.260
Geestelijken	1.111	1.073	2.643	2.394
Totaal	53.867	51.588	21.609	20.654

(a) Omvat bouwbedrijf en transport.

Foto H. Maertens, Brugge

Grensarbeid

Sinds de recessie van 1957-58, met een devaluatie van de Franse munt, is het aantal Belgische grensarbeiders in Frankrijk doorheen de conjunctuurschommelingen, ononderbroken jaar na jaar verminderd. Ook in 1976 werd opnieuw een daling genoteerd. Er zijn geen precieze gegevens beschikbaar over het aantal Westvlamingen, maar uit de beschikbare gegevens is in elk geval vast te stellen dat dit aantal eveneens ononderbroken daalt.

Volgens de gegevens van de jongste volkstelling waren er eind 1970 nagenoeg 5.100 grensarbeiders woonachtig in West-Vlaanderen (waarvan sommigen van Franse nationaliteit) die een betrekking hadden in Noord-Frankrijk; volgens de 'Direction départementale du travail et de la main-d'œuvre' te Rijsel, bedroeg het aantal Belgische grensarbeiders in Noord-Frankrijk ongeveer 17.000, zodat 30 % van deze grensarbeiders Westvlamingen blijken te zijn geweest. Sinds 1970 is het aantal Belgische grensarbeiders in Noord-Frankrijk als volgt geëvolueerd :

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Textiel-nijverheid	6.680	6.031	5.674	5.124	4.349	4.009	3.476
Metaal-nijverheid	4.834	4.406	4.027	3.836	3.515	3.358	2.974
Bouwbedrijf	1.376	1.120	1.097	996	821	683	567
Andere	4.103	3.766	3.624	3.550	3.554	3.436	3.356
	16.993	15.323	14.422	13.506	12.239	11.486	10.373

Van de 5.100 Westvlamingen eind 1970 tewerkgesteld in Noord-Frankrijk waren er circa 3.150 of 62 % bedrijvig in de textielnijverheid, met name in de streek van Roubaix-Tourcoing en de Leievallei. Volgens het Syndicat Patronal Textile de Roubaix-Tourcoing-Vallée de la Lys, die circa 92 % groepeert van de werkgelegenheid in de textielnijverheid, evolueerde het aantal tewerkgestelde grensarbeiders in deze sektor van 6.989 eind 1970 tot 4.151 eind 1975, wat de uitgesproken dalende tendens bevestigt.

Naar raming bedraagt het aantal Westvlaamse grensarbeiders thans ten hoogste 3.000 eenheden.

werkloosheid

bleef van de recessiejaren 1952-53. In het Rijk werd in 1975 reeds het niveau van het begin van de jaren vijftig bereikt ; de groei van de werkloosheid was er in 1976 in relatieve termen groter dan in West-Vlaanderen. Op te merken valt dat thans in de werkloosheid een aantal jongeren zijn opgenomen die in toepassing van art. 124 van het K.B. van 20 december 1963 uitkeringsgerechtigd zijn geworden, terwijl deze laatste mogelijkheid niet bestond in de jaren vijftig en het begin van de jaren zestig¹.

De depressie van 1974-76 heeft zich reeds vanaf juni 1974 geuit in de cijfers van de gedeeltelijke werkloosheid, die op het einde van 1974 en het gehele jaar 1975 zeer hoog opliep. In 1976 was er een aanzienlijke daling en de gedeeltelijke werkloosheid viel terug onder het niveau van de recessiejaren 1958-59. In het Rijk bleef de aangroei van de gedeeltelijke werkloosheid verhoudingsgewijs geringer dan in West-Vlaanderen ; ook hier liep in 1976 de gedeeltelijke werkloosheid aanzienlijk terug en daalde eveneens onder het niveau van de recessiejaren 1958-59.

Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen

De volledige werkloosheid was in 1976 nog stijgend en dit in uitgesproken sterkere mate bij de vrouwen dan bij de mannen. Bij de mannen was het stijgingstempo vertragend en in september 1976 werd een werkloosheids-cijfer bereikt dat niet meer hoger lag dan in september van het vorige jaar.

De volledige werkloosheid in West-Vlaanderen die vanaf augustus 1974 een stijgende tendens vertoonde en in 1975 ongeveer verdubbelde in vergelijking met 1974, is in 1976 nog gestegen ; in 1976 werd een niveau bereikt dat zich situeerde op dat van het recessiejaar 1959 maar dat in West-Vlaanderen toch nog een derde onder het niveau

Evolutie van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, West-Vlaanderen, 1975-76

	Mannen				Vrouwen			
	West-Vlaanderen		Index 1976 (1975 = 100)		West-Vlaanderen		Index 1976 (1975 = 100)	
	1975	1976	W.-VI.	Het Rijk	1975	1976	W.-VI.	Het Rijk
Januari	7.163	10.435	145,7	148,6	5.554	9.683	174,3	161,4
Februari	7.363	10.095	137,1	139,9	5.723	9.536	166,6	155,0
Maart	7.138	9.323	130,6	130,4	5.255	9.230	175,6	153,0
April	7.266	8.505	117,1	123,2	5.529	9.068	164,0	151,1
Mei	7.017	7.857	112,0	119,5	5.142	8.716	169,5	149,2
Juni	6.668	7.311	109,6	117,8	5.011	8.004	159,7	146,8
Juli	6.832	7.506	109,9	115,4	5.359	8.460	157,9	143,8
Augustus	6.869	7.356	107,1	112,5	5.590	8.534	152,7	141,6
September	7.979	7.921	99,3	103,8	7.055	9.720	137,8	134,2
Oktober	9.592	8.616 (a)	89,8	94,8	8.887	11.109 (a)	125,0	124,4
November	9.993	9.741 (a)	97,5	100,6	9.320	12.227 (a)	131,2	129,3
December	10.682	10.234	95,8	99,8	9.653	12.558	130,1	126,4
Gemiddelde	7.880	8.742	110,9	115,4	6.507	9.737	149,6	141,2

(a) Op te merken valt dat in 1976 de begindatum voor de wachtperiode in toepassing van art. 124 van het K.B. van 20 december 1963 ten vroegste kon ingaan op 1 augustus voor de meer dan 18-jarigen ; in 1975 werden de meeste afgestudeerden, reeds uitkeringsgerechtigd in oktober, terwijl dit in 1976 pas het geval was in november.

Voor de maand oktober 1976 is het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze mannen reeds vrij aanzienlijk onder het niveau van oktober 1975, maar deze daling is in feite het gevolg van het verschuiven van de aanvangsdatum van de wachtperiode voor de afgestudeerden van meer dan 18 jaar. De statistische gegevens van oktober 1975 en oktober 1976 zijn in wezen niet vergelijkbaar.

De gegevens van november en december 1976 wijzen echter wel op een ommekeer in het verloop van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze mannen in

¹ Eind december 1976 waren er in het Rijk in totaal 260.590 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, waarvan 29.150 of 11,2 % toegelaten waren op basis van hun studies (art. 124).

West-Vlaanderen ; in vergelijking met de overeenkomstige maanden van 1975 was er voor november een daling van 2,5 % en voor december van 4,2 %.

Het verloop bij de vrouwen was blijvend ongunstig. Hoewel in het laatste trimester het stijgingstempo is vertraagd, blijft de aangroei ononderbroken groot. De normaal te verwachten daling van het aantal werkloze vrouwen in de zomerperiode was in 1976, zoals in 1975, zeer gering en vanaf juli werd zelfs reeds een toename van de werkloosheid genoteerd.

Het aandeel van de vrouwen in het totale aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen bedroeg eind januari 1976 in West-Vlaanderen 48,1 % en steeg tot 55,1 % eind december 1976. In het Rijk overtreft het aantal werkloze vrouwen reeds sinds februari 1974 het aantal werkloze mannen en het aandeel van de vrouwen liep eind 1976 op tot 58,4 %.

De weerslag van de depressie is verhoudingsgewijze minder groot geweest in West-Vlaanderen dan in het Rijk. De aangroei van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze mannen uitgedrukt per 100 tegen werkloosheid verzekerden bedroeg in de periode 1973-76 slechts 2,5 in West-Vlaanderen tegenover 3,0 in het Rijk ; bij de vrouwen waren de verhoudingscijfers respectievelijk 8,8 en 10,8 per honderd.

Aangroei van de volledig werklozen per 100 tegen werkloosheid verzekerden

	Mannen		Vrouwen	
	W.-Vl.	Het Rijk	W.-Vl.	Het Rijk
1973-74	—	+ 0,1	+ 0,7	+ 1,6
1974-75	+ 2,1	+ 2,1	+ 4,3	+ 4,8
1975-76	+ 0,5	+ 0,8	+ 3,9	+ 4,7
1973-76	+ 2,5	+ 3,0	+ 8,8	+ 10,8

De aangroei van het aantal volledig werklozen heeft zich op dominerende wijze voorgedaan bij de normaal arbeidsgeschikten. Het jaargemiddelde van de volledig

werklozen steeg in West-Vlaanderen tussen 1975 en 1976 met 862 eenheden bij de mannen en met 3.230 eenheden bij de vrouwen ; 85 % van deze aangroei bij de mannen en 86 % bij de vrouwen betrof normaal arbeidsgeschikten. De daling van de mannelijke werkloosheid in december 1976 in vergelijking met december 1975 is ook ten goede gekomen aan de normaal arbeidsgeschikten ; het aandeel beliep hier 96 %.

De daling van de werkgelegenheid heeft geleid tot het afstoten naar de werkloosheid van een aantal arbeidskrachten, vooral uit de industrie, en het nagenoeg afsluiten van de arbeidsmarkt voor nieuwkomers. Zeer veel van de afgestudeerden hebben geen betrekking gevonden en zijn toegelaten tot de werkloosheidsuitkeringen in toepassing van art. 124 van het K.B. van 20 december 1963.

Het kan dan ook geen verwondering wekken dat het aandeel van de jongeren in de werkloosheid fel is toegenomen.

In alle leeftijdsklassen was het aantal werklozen stijgend ; bij de mannen is het effect van het invoeren van het stelsel van het brugpensioen merkbaar in de vermindering tussen 1975 en 1976 van het aantal werklozen van meer dan 60 jaar. Procentueel was de toename van het aantal werklozen duidelijk het grootst bij de jongeren.

In juni 1974 was de werkloosheidsgraad in de leeftijdsklasse van minder dan 25 jaar nagenoeg op het niveau van de leeftijdsklassen van 25 à 45 jaar en duidelijk lager dan het niveau van de hoogste leeftijdsklassen. In juni 1976 was de werkloosheidsgraad in de leeftijdsklasse van minder dan 25 jaar uitgestegen boven het niveau van de leeftijdsklassen van 25 à 55 jaar bij de mannen en 25 à 45 jaar bij de vrouwen, maar nog steeds opvallend beneden het niveau van de hoogste leeftijdsklasse.

De leeftijdsklasse van 60 à 65 jaar bij de mannen en 55 à 60 jaar bij de vrouwen, heeft permanent een zeer hoge werkloosheidsgraad, die nog verder stijgt bij een teruggang van de conjunctuur. De jongeren worden sterk getroffen bij een recessie.

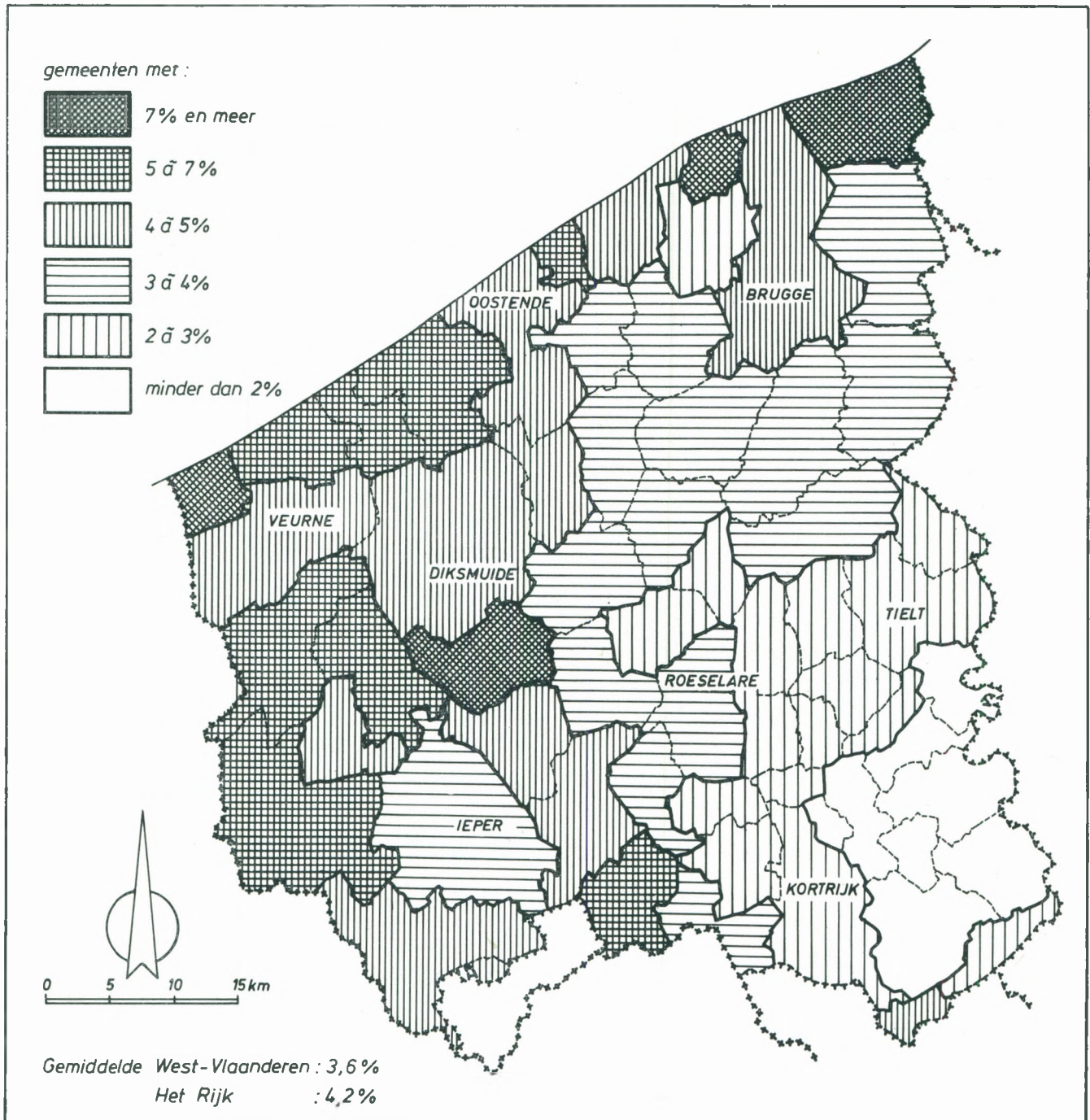
Eind december 1976 was het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze mannen van minder dan

Evolutie van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, naar leeftijdsklasse, West-Vlaanderen, 30 juni 1974-76

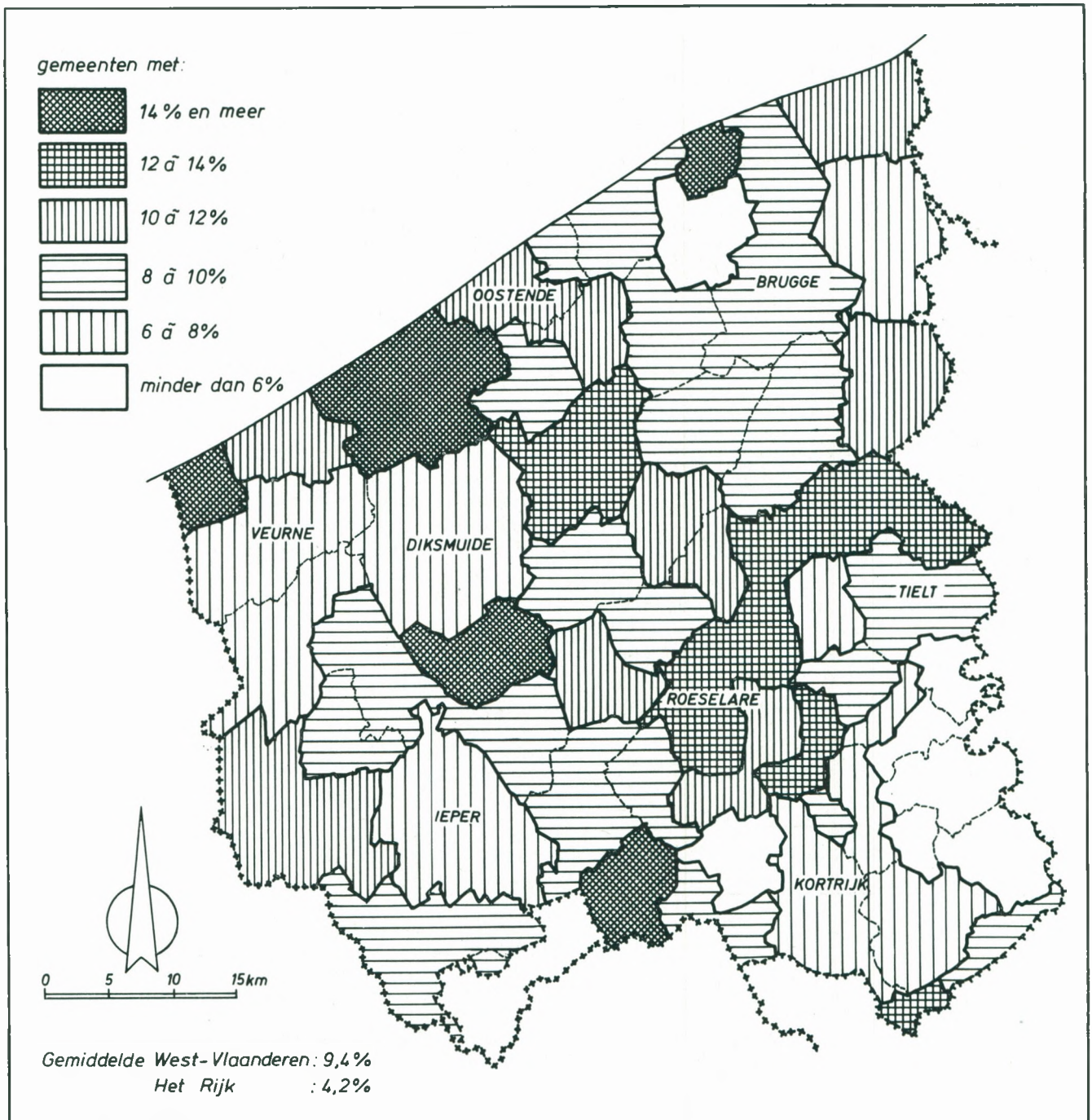
Leeftijdsklassen	Mannen						Vrouwen						Werkloosheidsgraden		
	30-6-1974		30-6-1975		30-6-1976		30-6-1974		30-6-1975		30-6-1976		Mannen		Vrouwen
	30-6-1974	30-6-1975	30-6-1976	30-6-1974	30-6-1975	30-6-1976	30-6-1974	30-6-1975	30-6-1976	30-6-1974	30-6-1975	30-6-1976	30-6-1974	30-6-1975	30-6-1976
— 25 jaar	246	1.579	1.705	513	2.348	3.426	0,7	4,9	5,3	1,5	6,9	10,0			
25 à 30 jaar	135	616	664	192	708	1.334	0,5	2,4	2,6	1,3	4,6	8,6			
30 à 35	94	365	399	88	333	727	0,5	1,8	1,9	1,1	3,8	8,2			
35 à 40	107	352	396	112	330	549	0,5	1,8	2,0	1,7	4,9	8,1			
40 à 45	148	377	486	121	364	565	0,7	1,9	2,4	1,9	5,7	8,9			
45 à 50	220	390	527	154	316	543	1,2	2,2	3,0	3,2	6,2	10,6			
50 à 55	323	574	704	188	375	503	1,9	3,4	4,2	4,9	9,2	12,4			
55 à 60	385	571	723	185	237	357	4,2	5,8	7,4	11,6	13,7	20,6			
60 à 65	1.506	1.844	1.707	—	—	—	14,6	19,5	18,0	—	—	—			
Totaal	3.164	6.668	7.311	1.553	5.011	8.004	1,8	3,9	4,2	1,9	6,1	9,7			

Werkloosheidsdruk van mannelijke uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in West-Vlaanderen, per gemeente, 1976

(Bron : RVA)

(Bron : RVA)

25 jaar in West-Vlaanderen toch reeds 394 eenheden lager dan eind december 1975 ; bij de vrouwen was er in dezelfde periode een aangroei van 946 eenheden.

De sterke stijging van het aantal volledig werklozen heeft uiteraard geleid tot een belangrijke toename van de werkloosheidsgraden. De werkloosheidsgraad is in West-Vlaanderen echter steeds beneden het niveau van het rijksgemiddelde gebleven.

	Werkloosheidsgraad (jaargemiddelde)			
	Mannen		Vrouwen	
	W.-Vl.	Rijk	W.-Vl.	Rijk
1973	2,5	2,9	3,2	5,7
1974	2,5	3,0	3,7	7,0
1975	4,6	5,2	7,9	11,5
1976	5,1	6,0	11,8	16,2

De werkloosheidsgraad bij de vrouwen was in 1976, zowel in West-Vlaanderen als in het Rijk, meer dan het dubbele van die van de mannen.

Zoals bekend is, is de werkloosheid niet gelijkmatig gespreid over de provincie. Het Gewestelijk Bureau Oostende heeft permanent relatief hoge werkloosheidscijfers, terwijl daarentegen de arrondissementen Kortrijk, Roeselare en Tielt in relatieve termen de laagste werkloosheid hebben van het gehele land. Onderstaande cijfers geven een beeld van de hoogte van de werkloosheid en de mate waarop de onderscheiden gewesten door de depressie werden getroffen.

Gewestelijk Bureau	Werkloosheidsgraden 1976	Aangroei per 100 tegen werkloosheid verzekerden		
			Jaargemiddelde	Jaargemiddelde 1973-76
MANNEN				
Brugge	6,9		+	3,4
Ieper	6,2		+	2,2
Kortrijk	2,7		+	2,2
Oostende	8,0		+	2,8
Roeselare	3,4		+	2,0
West-Vlaanderen	5,1		+	2,5
Het Rijk	6,0		+	3,0
VROUWEN				
Brugge	13,5		+	8,8
Ieper	10,6		+	7,7
Kortrijk	8,3		+	7,7
Oostende	15,0		+	8,6
Roeselare	12,6		+	10,8
West-Vlaanderen	11,8		+	8,8
Het Rijk	16,2		+	10,8

De werkloosheidsdruk is zeer duidelijk het grootst in de kustzone.

Vooraf bij de mannen is de relatief ongunstige situatie in de kustzone frappant. Met 15,5 % van het totale aantal mannelijke werknemers in West-Vlaanderen groepeerden de 13 kustgemeenten eind september 1976 niet minder dan

25,0 % van de volledig werklozen ; bij de vrouwen waren de percentages respectievelijk 14,3 % en 18,7 %.

Door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen

Het aantal door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen bedroeg in West-Vlaanderen tijdens de jaren 1972-74 steeds ongeveer 770 à 790 personen. Ingevolge de sterke toename van de werkloosheid werd een inspanning gedaan om het aantal door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen op te drijven. De toename bleef nog vrij beperkt tijdens het jaar 1975 maar was groter tijdens het jaar 1976. De evolutie was als volgt :

	Mannen	Vrouwen
jaar 1973	705	66
jaar 1974	711	76
jaar 1975	862	129
jaar 1976	1.221	213

Vóór de jongste depressie werden in het algemeen slechts werklozen met gedeeltelijke of zeer beperkte arbeidsgeschiktheid door de openbare besturen tewerkgesteld en overwegend ouderen. Thans ligt de situatie duidelijk anders, zoals onderstaande cijfers aangeven :

	Mannen		Vrouwen	
	30 juni 1974	30 juni 1976	30 juni 1974	30 juni 1976
normale geschiktheid	93	695	69	208
gedeeltelijke geschiktheid	331	394	7	7
zeer beperkte geschiktheid	389	350	2	4
	813	1.439	78	219
minder dan 25 jaar	27	268	40	148
25 à 45 jaar	119	344	28	56
45 jaar en meer	667	827	10	15

Het aandeel van West-Vlaanderen in het totale aantal in het Rijk door openbare besturen tewerkgestelde werklozen is enigszins gedaald ; namelijk van 9,3 % in 1974 tot 9,2 % in 1975 en 9,0 % in 1976.

Het aantal door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen is relatief het grootst in het Gewestelijk Bureau Oostende. Per 100 tegen werkloosheid verzekerden waren er in 1976 gemiddeld 1,1 door de overheid tewerkgestelde werklozen in het Gewestelijk Bureau Oostende, 0,6 in de arrondissementen Brugge en Ieper en 0,3 in de arrondissementen Kortrijk en Roeselare-Tielt tegenover gemiddeld 0,6 in West-Vlaanderen en in het Rijk.

Gedeeltelijk werklozen

Een conjunktuurinzinking komt normalerwijze het eerst tot uiting in de cijfers van de gedeeltelijke werkloosheid ; de aanvang van een opgaande beweging is eveneens het eerst af te lezen in de gedeeltelijke werkloosheid.

De gedeeltelijke werkloosheid, die in West-Vlaanderen een stijgende tendens vertoonde vanaf juni 1974, heeft vanaf

september 1974 een zeer sterke aangroei vertoond, die is doorgelopen tot het einde van 1975. Het daggemiddelde van de gedeeltelijke werkloosheid in 1975 bereikte een niveau dat zelfs het peil van het slechtste jaar van de jaren vijftig overschreed ; ook in het Rijk was dit het geval.

In 1976 is de gedeeltelijke werkloosheid gedaald. Door de vrijstelling van stempelkontrolle zijn de gegevens over de gedeeltelijke werkloosheid eerder als benaderende cijfers te aanzien ; niettemin is een inzicht in het verloop mogelijk.

De toename van de gedeeltelijke werkloosheid vanaf september is een seizoenverschijnsel. Voor oktober, als meest neutrale maand van het jaar inzake seizoenbeïnvloeding, valt te wijzen op een daling van 43,3 % bij de mannen en 8,4 % bij de vrouwen tussen 1975 en 1976.

	Mannen		Vrouwen	
	1975	1976	1975	1976
Januari-februari	11.973	12.475	5.631	3.433
Maart	9.829	6.559	4.279	2.809
April	8.839	3.988	4.153	2.998
Mei	7.015	3.756	4.458	2.915
Juni-juli	5.129	2.609	2.917	1.673
Augustus	5.021	1.535	2.891	1.505
September	6.097	2.904	3.356	2.598
Oktober	6.689	3.794	3.602	3.298
November-december	11.857	4.799	4.487	4.203
Daggemiddelde	8.469	5.190	4.062	2.895

In 1976 droeg West-Vlaanderen bij de mannen gemiddeld over het jaar nog slechts 12,1 % van de gedeeltelijke werkloosheid in het Rijk tegenover 14,2 % in 1975 ; bij de vrouwen steeg het aandeel nog van 17,7 % tot 18,6 %. Traditioneel draagt West-Vlaanderen een meer dan evenredig aandeel van de gedeeltelijke werkloosheid in het Rijk. De huidige depressie heeft dit aandeel nog doen stijgen.

In 1975 werd bij de mannen de hoogste gedeeltelijke werkloosheid duidelijk geregistreerd in het arrondissement Kortrijk en bij de vrouwen was dit het Gewestelijk Bureau Roeselare. De daling van de gedeeltelijke werkloosheid in 1976 was zowel bij de mannen als bij de vrouwen het grootst in het arrondissement Kortrijk.

Aantal gedeeltelijk werklozen per 100 tegen werkloosheid verzekerden, 1975-76

Gewestelijk Bureau	Mannen			Vrouwen		
	Jaargemiddelde			Jaargemiddelde		
	1974	1975	1976	1974	1975	1976
Brugge	2,3	4,0	2,8	1,6	3,0	3,2
Ieper	2,1	4,6	2,8	2,5	5,3	3,6
Kortrijk	1,6	6,3	3,2	2,6	5,9	3,2
Oostende	2,8	4,4	3,2	2,1	3,3	3,0
Roeselare	1,6	4,5	2,9	2,9	6,6	4,5
West-Vlaanderen	2,0	4,9	3,0	2,3	4,9	3,5
Het Rijk	1,7	3,6	2,6	1,7	2,9	1,9

Totale werkloosheid

Een globaal overzicht van de hoogte van de werkloosheid en de evolutie ervan tussen 1975 en 1976 wordt hierna gegeven, waarbij zowel de uitkerings-gerechtigde volledig werklozen als de door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen en de gedeeltelijke werklozen zijn opgenomen ; op te merken valt dat het cijfer van de totale werkloosheid bekomen werd door het samentellen van enerzijds maandgemiddelden en anderzijds daggemiddelden.

Tussen 1975 en 1976 was de werkloosheid in West-Vlaanderen bij de mannen duidelijk dalend, terwijl er in het Rijk een stabilisering was ; het aandeel van West-Vlaanderen in de totale mannelijke werkloosheid daalde dan ook van 11,2 % in 1975 tot 9,9 % in 1976. Bij de vrouwen daarentegen was er algemeen nog een aangroei, die echter geringer was in West-Vlaanderen dan in het Rijk ; het aandeel van West-Vlaanderen in de vrouwelijke werkloosheid liep terug van 9,1 % in 1975 tot 8,6 % in 1976.

Evolutie van de totale werkloosheid in West-Vlaanderen, per Gewestelijk Bureau, 1975-76

Gewestelijk Bureau	Mannen		Vrouwen		Mannen + vrouwen	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976
Brugge	4.090	4.047	2.441	3.179	6.531	7.226
Ieper	1.948	1.682	934	1.144	2.882	2.826
Kortrijk	4.329	3.050	2.700	2.801	7.029	5.851
Oostende	3.811	3.788	2.015	2.572	5.826	6.360
Roeselare	3.033	2.585	2.606	3.148	5.639	5.733
West-Vlaanderen	17.211	15.152	10.696	12.844	27.907	27.996

Werkloosheidsgraden

	Mannen		Vrouwen		Mannen + vrouwen	
	1975	1976	1975	1976	1975	1976
Brugge	10,6	10,5	13,1	17,1	11,4	12,6
Ieper	11,5	9,9	11,8	14,4	11,6	11,4
Kortrijk	8,9	6,3	11,3	11,7	9,7	8,1
Oostende	12,7	12,6	14,3	18,3	13,2	14,4
Roeselare	7,9	6,7	14,4	17,4	10,0	10,2
West-Vlaanderen	10,0	8,8	12,9	15,5	10,9	11,0
Rijk	9,3	9,3	14,6	18,6	11,0	12,4

De werkloosheid van mannen en vrouwen samen was in West-Vlaanderen in 1976 even groot als in 1975, gemiddeld over het jaar beschouwd ; in het Rijk was er nog een aangroei van bijna 12 %. Het aandeel van West-Vlaanderen in de totale werkloosheid in het Rijk, mannen en vrouwen samengenomen, verminderde van 10,3 % in 1975 tot 9,2 % in 1976 ; op te merken valt dat West-Vlaanderen 10,4 % telt van de tegen werkloosheid verzekerden in het Rijk.

De werkloosheid is in de arrondissementen Kortrijk

Foto H. Maertens, Brugge

en Roeselare-Tielt ook in 1975, toen de gedeeltelijke werkloosheid er uitzonderlijk groot werd, beneden het Westvlaams gemiddelde en het rijksgemiddelde gebleven ; in het Gewestelijk Bureau Roeselare was dit echter te danken aan de situatie bij de mannen en niet bij de vrouwen. De verbetering in 1976 was vooral opvallend voor het arrondissement Kortrijk ; in het Gewestelijk Bureau Roeselare was er wel een duidelijke verbetering bij de mannen, maar die was onvoldoende om de

verslechtering bij de vrouwen te compenseren. Het arrondissement Ieper noteerde in 1976 een aanzienlijke verbetering bij de mannen en een stijging bij de vrouwen, met als globaal resultaat een geringe daling van de werkloosheidsgraad. In de kustarrondissementen was er bij de mannen van verbetering in wezen nog geen sprake en bij de vrouwen was de toename van de werkloosheid aanzienlijk ; de totale werkloosheid was er in relatieve termen blijvend hoger dan in het Rijk.

zeehavenverkeer en luchtvaart

De haven van Zeebrugge

De in 1976 gerealiseerde trafiektoename is lager dan verwacht kon worden na de terugloop die het jaar 1975 kenmerkte. De volhardende recessie is hier ongetwijfeld niet vreemd aan. Het algemene vrachtvervoer (zee- en binnenscheepvaartladingen samen) nam toe met 632.000 ton (+ 5,0 %), zodat het totale goederenverkeer 13.151.000 ton bereikte. Deze aangroei is de resultante van de invoerstoename met 6,0 % en van de groei van de uitvoer met 1,8 %. De invoer bedroeg 10,3 mln ton en de uitvoer 2,8 mln ton.

De trafiekwinst is te danken aan de vooruitgang van het ingaand en uitgaand carferryverkeer met 21,7 % (carferrytrafiek bedroeg in 1976 2.771.000 ton) en van de bouwmaterialeninvoer met 37,6 % (bouwmaterialentrafiek bedroeg in 1976 1.458.000 ton). Merkwaardig genoeg valt

er, niettegenstaande de belangrijke recente uitbreiding van de raffinagecapaciteit, slechts een te verwaarlozen groei van de aanvoer van ruwe petroleum (+ 9.241 ton) te noteren. Alle raffinaderijen werken op het huidig ogenblik op een beperkte capaciteit.

Zeehavenverkeer te Zeebrugge, 1950-1976

Jaar	Aantal zeeschepen	Moorsom tonnenmaat	Lading in tonnen van 1.000 kg
1950	911	1.208.000	341.000
1960	1.679	2.826.000	1.212.000
1970	4.691	12.064.000	9.510.000
1971	4.746	14.673.000	10.102.000
1972	5.658	17.817.000	10.535.000
1973	6.105	19.649.000	12.695.000
1974	6.796	21.772.000	14.044.000
1975	7.452	23.552.000	12.105.000
1976	7.593	23.321.000	12.528.000

Evenals in 1975 komt de vermeerdering van het aantal in de haven aanlopende schepen (van 7.452 tot 7.593 of + 1,9 %) voor rekening van de sterke aangroei van het aantal roll-on/roll-off schepen (treinferry : + 3,1 %, carferry : + 5,7 %).

Hoewel het aantal aanlopende zeeschepen in 1976 steeg, kende hun tonnenmaat een afname in vergelijking met voorgaand jaar met 1 % tot een totaal van 23.321.000 BNT. De gemiddelde tonnenmaat bereikte 3.112 BNT ten

Foto Archief MBZ

opzichte van 3.161 BNT in 1975. Deze daling is te wijten aan het geringer aantal aanloopbeurten van container- en petroleumschepen.

Het passagiersverkeer steeg in 1976 met 14,9 % om het aanzienlijke peil van 1.344.198 reizigers te bereiken. Het aantal voertuigen groeide aan met 23,9 %.

Passagiersverkeer te Zeebrugge, 1970-1976

Jaar	Passagiers	Aantal voertuigen (begeleide en niet-begeleide)
1970	510.000	162.000
1971	531.000	216.000
1972	702.000	271.000
1973	781.000	341.000
1974	884.000	389.000
1975	1.170.000	465.000
1976	1.344.000	576.000

Op infrastruktureel gebied werden in 1976 enkele belangrijke beslissingen voor de haven van Zeebrugge genomen.

In eerste instantie valt de aanduiding van Zeebrugge als Belgische aanvoerhaven van vloeibaar aardgas te vermelden. Daarnaast werd een raamkontraat ondertekend, waardoor de studie en de uitvoering van de nieuwe voorhaven, met ondermeer de aardgasterminal, in een definitief stadium is aanbeland.

De werken aan het insteekdok, de nieuwe 125.000 dwt-zeesluis en de zeewaartse toegangskaaie vorderden in 1976 behoorlijk. Tenslotte werd in het kader van de containertrafiek met Zuid-Afrika een derde portaalkraan voor de Ocean Containerterminal besteld.

De haven van Oostende

De toename van het aantal in Oostende aanlopende schepen in 1976 tot 5.314 eenheden (+ 5,1 %) is het resultaat van een vermeerdering van het aantal pakketboten met 94 (+ 2,3 %) en van de koopvaardijsschepen met 166 eenheden (of + 17,6 %).

De tonnenmaat van deze schepen bereikte 9.996.046 BNT, wat een stijging met 9,1 % ten opzichte van 1975 betekent. Bijzonder belangrijk is de toename van de lading in tonnen, die aangroeide van 920.528 ton in 1975 tot 1.238.359 ton in 1976, hetzij met 34,5 %, en daarmee voor het eerst de kaap van het miljoen ton overtroffen.

Zeehavenverkeer te Oostende, 1970-1976

Jaar	Aantal zee-schepen (a)	Moorsom tonnenmaat	Lading in tonnen van 1.000 kg
1970	4.414	5.760.000	829.000
1971	3.920	5.640.000	773.000
1972	4.579	6.322.000	940.000
1973	4.925	7.555.409	913.102
1974	4.782	8.217.195	880.835
1975	5.054	9.164.123	920.528
1976	5.314	9.996.046	1.238.359

(a) Exclusief jachten, militaire en vissersvaartuigen.

De Oostendse haven wist de sterke vermeerdering van de passagierstrafiek die zij in 1975 (+ 15,0 %) boekte, in 1976 opnieuw te bekrachtigen met een nieuwe vermeerdering met 3,4 % zodat eens temeer een record aantal reizigers (2.643.052) geteld werd.

Het aantal voertuigen-eenheden steeg eveneens sterk van 540.371 in 1975 tot 607.613 eenheden in 1976, of een toename met 12,4 %.

De luchthaven Oostende-Middelkerke

Voor de luchthaven van Oostende-Middelkerke betekende 1976 een jaar van licht herstel na een periode van voortdurende achteruitgang. De passagierstrafiek groeide aan met 11.596 reizigers, of 7,9 % in vergelijking met 1975.

Het aantal bewegingen nam toe van 23.019 tot 24.975 wat een relatieve stijging met 8,5 % vertegenwoordigt.

In hoofdzaak dank zij de aangroei van het aantal interkontinentale vluchten (voornamelijk op Afrika) steeg tevens het vrachtverkeer tot 6.288 ton of + 5,9 %. Er zij op gewezen dat in dit vrachtcijfer de vervoerde personenwagens buiten beschouwing werden gelaten. Bij inberekening bereikt het algemeen vrachttotaal 6.945 ton.

Luchtbewegingen, passagiers en vracht op de luchthaven van Oostende-Middelkerke 1965-1976

Jaar	Bewegingen	Passagiers	Vracht in kg
1965	22.191	466.427	9.573.719
1970	24.738	301.770	6.665.896
1971	27.186	316.401	6.052.442
1972	25.024	330.119	10.755.795
1973	23.508	311.598	7.330.990
1974	24.703	194.437	8.301.178
1975	23.019	147.255	5.935.065
1976	24.975	158.851	6.945.000

De luchthaven Kortrijk-Wevelgem

De betekenis van de door de Westvlaamse Interkommunale Vliegveld Wevelgem-Bissegem (W.I.V.W.B.) beheerde en uitgebatede regionale luchthaven Kortrijk-Wevelgem, blijkt uit het aantal vliegtuigbewegingen (22.864) en het aantal passagiersbewegingen (44.066) dat in 1976 werd opgetekend.

De binnenlandse en buitenlandse vluchten die van de hierboven geciteerde totaalcijfers deel uitmaken, worden in de tabel weergegeven. Lokale en sportvluchten verklaren het verschil met de totale beweging op de luchthaven.

Jaar	Aantal vluchten		Aantal passagiers
	Binnenlandse	Internationale	
1975	2.548	1.266	8.630
1976	3.802	1.853	13.259

De gezamenlijke binnenlandse en internationale vluchten stegen in 1976 met 48,3 % en de hiermee gepaard gaande passagiersbeweging met 53,6 % ten opzichte van 1975.

huisvesting, ruimtelijke ordening en openbare werken

Bouwvergunningen voor nieuwbouw van woningen, 1975-76

	West-Vlaanderen		België	
	1975	1976	1975	1976
Woongebouwen met 1 tot 3 bouwlagen	3.479	4.718	38.489	46.486
Woongebouwen met 4 en meer bouwlagen	127	209	711	701
Totaal	3.606	4.927	39.200	47.187
Aantal woongelegenheden in deze nieuwbouw	7.855	12.316	68.423	87.120

Interessanter dan het aantal vergunningen is uiteindelijk het aantal woongelegenheden dat in de betrokken woongebouwen tot stand komt. In West-Vlaanderen ging het om 12.316 eenheden, wat 4.461 woongelegenheden (57 %) méér was dan in 1975. Voor het Rijk werd een stijging van circa 27 % genoteerd.

Een tweede inlichtingenbron is het overzicht van het aantal woongelegenheden, aanbesteed door de maatschappijen voor sociale huisvesting. Deze maatschappijen hebben in 1976 circa 1.460 woongelegenheden aanbesteed tegen 1.850 in 1975. Een gevoelige daling dus (circa 21 %) die ook reeds in 1975 was genoteerd, zij het veel minder *uitgesproken* (circa 7,5 %). Vermeldenswaard is het feit dat het aandeel van de woningen voor bejaarden steeg. In 1976 waren er ongeveer 170 tegenover 110 in 1975. Anderzijds daalde in 1976 het aandeel van de sociale woongelegenheden in flatgebouwen : van 165 in 1975 naar 155 in 1976. Bij vergelijking van de evolutie 1975-76 met deze van 1974-75 vindt men dezelfde tendensen terug : minder aanbesteede sociale woningen waarvan een groeiend aantal voor bejaarden en een dalend aantal in flatgebouwen.

Tenslotte zij gewezen op de verschillende tendensen die uit beide bronnen zijn af te leiden. In de gegevens inzake de afgeleverde bouwvergunningen is een sterke herneming van de woningbouw te herkennen ; de activiteit van de bouwmaatschappijen daarentegen kende nog een dalende evolutie.

Ruimtelijke Ordening en Openbare Werken

Het hierna volgend overzicht bevat slechts de voornaamste gegevens inzake ruimtelijke ordening en openbare werken. Het is gebaseerd op het Belgisch Staatsblad (Koninklijke en Ministeriële Besluiten), op de Bouwkroniek (aanbestedingen) en op inlichtingen die verstrekt werden door de betrokken overheidsdiensten (stand der werken). Voor wat betreft de data overgenomen uit het Belgisch Staatsblad valt te wijzen op een mogelijke onvolledigheid ; in de eerste maanden van 1977 worden nog steeds besluiten gepubliceerd die in 1976 werden genomen.

A. Gewestplannen

Vooreerst gaat de aandacht naar de gewesten waarvoor reeds eerder (in 1973 en 1974) het ontwerp van gewestplan voorlopig werd vastgesteld : Veurne-Westkust, Oostende-Middenkust, Brugge-Oostkust en Kortrijk. Voor het gewest Veurne-Westkust werd bij K.B. van 6 december 1976 het gewestplan definitief goedgekeurd. Hieraan kan nog worden toegevoegd dat in januari 1977 het gewest

Huisvesting

Om een inzicht te krijgen in de activiteit inzake huisvesting kan men twee reeksen gegevens analyseren : de door het Bestuur van de Stedebouw afgeleverde bouwvergunningen voor woningen en de aanbestedingen uitgeschreven door de maatschappijen voor sociale woningbouw. Beide reeksen overlappen elkaar gedeeltelijk omdat de bouwmaatschappijen uiteraard ook bouwvergunningen moeten krijgen. Anderzijds is het zo dat de gegevens over de activiteit van de bouwmaatschappijen een bijzonder element voor de woningbouw belichten.

De ontleding van de door Stedebouw afgeleverde bouwvergunningen is zinvol aangezien deze vergunningen in principie vervallen wanneer één jaar na afgifte, de werken niet begonnen zijn en omdat de bouwheer doorgaans aanstuurt op een spoedige uitvoering.

In verband met de afgeleverde bouwvergunningen voor nieuwbouw van woningen is een opvallende ommekeer te vermelden. De jongste jaren werd West-Vlaanderen gekenmerkt door een dalend aantal vergunningen (in 1973 : 4.565 ; in 1974 : 4.443 ; in 1975 : 3.606). Een zelfde evolutie was ook op het niveau van het Rijk waargenomen, zij het in minder *uitgesproken* mate. In 1976 daarentegen werden 4.927 vergunningen afgeleverd ; dit is 1.321 (37 %) eenheden meer dan in 1975. In de andere provincies werd eveneens een stijging genoteerd ; zij schommelt tussen 5 % (Antwerpen) en 26 % (Luxemburg). Voor het Rijk bedroeg de stijging circa 20 %.

Een verfijning van het inzicht bekomt men door een onderscheid te maken tussen de woongebouwen met 1 tot 3 bouwlagen en de hogere woongebouwen. Voor de woongebouwen met maximum 3 bouwlagen werd in elke provincie een stijging van het aantal vergunningen vastgesteld.

Dit is niet het geval voor de hogere woongebouwen. In bepaalde provincies ging het om een daling ; in andere om een stijging. West-Vlaanderen behoorde tot deze laatste groep met een forse stijging van 82 eenheden (van 127 eenheden in 1975 naar 209 eenheden in 1976). Voor het Rijk werd een zeer lichte daling waargenomen.

Oostende-Middenkust eveneens bij K.B. werd goedgekeurd ; voor het gewest Brugge-Oostkust wordt het K.B. verwacht in de eerste helft van 1977.

Voor de overige gewesten van West-Vlaanderen werd in 1976 het ontwerp van gewestplan voorlopig goedgekeurd: Diksmuide-Torhout bij M.B. van 13 januari, Ieper-Poperinge bij M.B. van 2 augustus en Roeselare-Tielt bij M.B. van 27 augustus. Voor het gewest Diksmuide-Torhout werd in 1976 reeds het openbaar onderzoek georganiseerd ; dit was niet het geval voor Ieper-Poperinge (openbaar onderzoek in eerste helft van 1977) en Roeselare-Tielt.

B. Zeewering-zeehavens

In 1976 werd een ongewone activiteit waargenomen inzake bescherming van het land tegen de zee. Zoals in 1975 waren de werken vooral gekoncentreerd te Knokke-Heist en in de strook Westende-Oostende.

Te Knokke-Heist kwamen meerdere werken klaar : het verlengen van twee strandhoofden (50 mln fr.) en versterking van zeeweringen (68 mln fr.). Andere versterkingswerken aan zeeweringen waren nog in uitvoering (56 mln fr.). Een aantal herstellingswerken aan strandhoofden en zeeweringen werd in 1976 wel aanbesteed maar nog niet aangevat (21 mln fr.). Dit geldt ook voor het bouwen van een beschermingsvoet ten oosten van het einde van de zeewering van Het Zoute (12 mln fr. ; begin 1977 aangevat).

In de strook Westende-Oostende kwamen twee nieuwe strandhoofden klaar en werd een bestaand strandhoofd aangepast (48 mln fr.). Waren nog aan de gang : het bouwen van twee strandhoofden (33 mln fr.) en versterkingen van zeeweringen (19 mln fr.). Aanbesteed maar nog niet aangevat waren de bouw van nog eens twee strandhoofden (51 mln fr.) en versterkingen van bepaalde stukken van de zeewering (12 mln fr.).

Naast de werken te Knokke-Heist en in de strook Westende-Oostende dienen nog vermeld : het klaarkomen van de versterking van de zeeduinglooiingsvoet voor het natuurreservaat te De Panne (7 mln fr.) en het in uitvoering zijn van beveiligingswerken te Koksijde (11 mln fr.). Aanbesteed maar nog niet aangevat waren versterkingswerken aan de zeewering ten westen van de Rotonde te Wenduine (28 mln fr.) en het bouwen van een dijk onmiddellijk ten noorden van de Kustlaan in het grensgebied Bredene-Klemskerke (13 mln fr.).

Men herinnert zich dat in de begroting van het Ministerie van Openbare Werken voor 1976 een bedrag van 300 mln fr. was voorzien voor de kustverdediging (tegen 100 mln fr. in 1975). Hieraan kan worden toegevoegd dat voor 1977 350 mln fr. is uitgetrokken.

Ook inzake het slopen van militaire bouwwerken langs de kust werd een verhoogde activiteit waargenomen. Zij situeerde zich in nagenoeg elke gemeente van de Middenkust en de Oostkust en in De Panne. Een aantal afbraakwerken kwamen klaar in 1976 (12 mln fr.) ; andere waren nog in uitvoering (16 mln fr.) of werden wel aanbesteed maar nog niet begonnen (11 mln fr.).

In de haven van Zeebrugge werden de kaaimuren in de toegang tot de nieuwe zeeluis afgewerkt (899 mln fr.). De werken aan de zeeluis zelf werden hervat (2.292 mln fr. en 1.588 mln fr.) ; ook werd de bouw van de metalen onderdelen van de sluis verder gezet (356 mln fr.). In de achterhaven werd verder gebouwd aan de kaaimuren

van het nieuwe insteeddok (849 mln fr.). Om de verdere uitbouw van de zeeluis mogelijk te maken dient een nieuwe weg aangelegd ten zuiden van Zeebrugge-dorp. De werken werden eind 1976 aanbesteed (58 mln fr.) en zijn begin 1977 aangevat. Genoemde weg zal tevens Zeebrugge beschermen tegen hinder van het toenemend verkeer van en naar het industriegebied. In verband met de aanpassing van de bestaande infrastructuur zijn te vermelden : de aan de gang zijnde versterking van de glooiingen van de toegangseuvel tot de visserijhaven (48 mln fr.) en de aanbesteding van de bouw van een slipway in het Prins Filipdok voor schepen van 1.000 ton (152 mln fr.).

Tenslotte zij nog vermeld dat de overheid met een private tijdelijke vereniging een raamkontraat afsloot voor de zeevaartse uitbouw van de haven van Zeebrugge. Dergelijk kontraat houdt zowel studie als uitvoering van de werken in.

In de haven van Oostende werd in 1976 verder gewerkt aan de nieuwe oostelijke kaaimuur van het Montgommerydok (51 mln fr.) en aan het nieuwe visserijdok (tweede fase ; 91 mln fr.). Voor de uitbreiding van de handelshaven (ter hoogte van de U.C.B.) werden onteigeningen bevolen. In mei 1976 kon de Mercator-jachthaven officieel geopend worden.

Voor de haven van Nieuwpoort is te verwijzen naar de aan de gang zijnde werken aan de nieuwe jachthaven op de rechteroever van de IJzer (tweede fase ; 52 mln fr.) en naar de aanleg van wandelpaden en beplantingen op de linkeroever (7 mln fr.).

C. Verkeerswegen

1. Wegen

Vooreerst gaat de aandacht naar de realisatie van de autowegendriehoek in West-Vlaanderen.

Voor de A18 (Jabbeke-Veurne-Franse grens) is de sectie Jabbeke-Nieuwpoort in zover klaar dat zij rond Pasen 1977 zal kunnen in gebruik genomen worden. Het aansluitingscomplex te Nieuwpoort werd in 1976 aanbesteed (188 mln fr.). Op de sectie Nieuwpoort-Wulpen werden in 1976 onder meer grondwerken en de bouw van een brug aanbesteed ; deze werken werden nog niet toegewezen in 1976.

De werken aan de autoweg A19 (Kortrijk-Veurne) waren in 1976 gekoncentreerd op de sectie Kortrijk-Ieper. Op de sectie Wevelgem-Geluwe werden de grondwerken in 1976 verder uitgevoerd.

Voor de sectie Geluwe-Geluveld ging eind 1976 de aanbesteding door voor grond- en wegenbouwwerken en voor de bouw van een brug (samen 212 mln fr.). Voor de sectie Geluveld-Ieper kwam een brug klaar (56 mln fr.). Twee andere bruggen en grondwerken waren aldaar in uitvoering (samen 201 mln fr.). Voor nog een andere brug ging eind 1976 de aanbesteding door (14 mln fr.). Dit geldt ook voor de centrale brug in de verkeerswisselaar A19-A17 in het grensgebied Wevelgem-Gullegem (100 mln fr.).

Van de A17 (Brugge-Kortrijk-Doornik) is de sectie E3-Wevelgem, nagenoeg afgewerkt zodat zij rond Pasen 1977 zal kunnen opengesteld worden. Voor de sectie Wevelgem-Rumbeke (verbinding met rijksweg 308) zijn de werken in zoverre klaar dat deze sectie midden 1977 zal kunnen in gebruik genomen worden. In de sectie tussen Rumbeke en het kanaal Roeselare-Leie is de brug over dit kanaal klaargekomen (125 mln fr.) ; wegenwerken en de bouw

Foto H. Maertens, Brugge

van twee andere bruggen zijn in 1976 aanbesteed maar nog niet aangevat (211 mln fr.). Ondertussen is men ook gestart met de beginsectie van de autoweg, met name met de bouw van een brug te Varsenare (77 mln fr.); een tweede brug te Varsenare, te bouwen over de spoorweg, werd eind 1976 aanbesteed, maar is nog niet toegewezen.

Van de sectie E3-Dottenijs waren de grondwerken in 1976 in uitvoering.

In verband met de autoweg E3 kan worden vermeld de aanbesteding van beplantingen, vooral dan op de taluds en op de toegangscomplexen (15 mln fr. voor de sectie Franse grens-Waregem).

Ook inzake de autoweg E5 (Brussel-Oostende) kan gewezen worden op het aanbrengen van nieuwe beplantingen langs het verbrede tracé (13 mln fr. voor de sectie Jabbeke-Beernem). In opbouw was een wegencomplex ter aansluiting van het Oostends industrieterrein op de autoweg (22 mln fr.).

Behalve de autowegen kunnen enkele andere belangrijke verkeerswegen eveneens onderzocht worden.

Vooreerst gaat de aandacht naar de Rijksweg 905 (zogenaamde expresweg) te Brugge. Nadat in 1975 de sectie Blauwe Toren-Koning Albertlaan in gebruik werd genomen, werden in 1976 werken uitgevoerd om de hinder voor het omringend woonmilieu te beperken :

een voetgangerstunnel (11 mln fr.) werd gebouwd en een dichte beplanting werd aangelegd op de bermen van de weg (12 mln fr.). In 1976 werd ook gestart met de verbinding Koning Albertlaan-E5 in het grensgebied Brugge-Loppem-Oostkamp. Op het grondgebied Oostkamp werden twee bruggen aanbesteed en aangevat (samen 98 mln fr.).

Te Loppem werden eveneens twee bruggen en grondwerken aanbesteed (samen 105 mln fr.); deze werken werden in 1976 nog niet aangevat.

Nadat in 1975 van de ringbaan rond Kortrijk de sectie tussen de wegen Kortrijk-Brugge en Kortrijk-Oudenaarde kon worden opengesteld, werd de activiteit in 1976 grotendeels verlegd naar de sectie tussen de wegen Kortrijk-Moeskroen en Kortrijk-Menen. Te Marke waren in 1976 volgende werken in uitvoering ; bouwen van een viadukt bij het vormingsstation, aanleggen van het ophogingsmassief en bouwen van een brug over de weg Kortrijk-Moeskroen. Te Bissegem werkte men aan de brug over de Leie. Voor het verder verloop te Bissegem, Gullegem en Heule werden bij K.B. plannen tot reservatie van percelen goedgekeurd.

Van de Brugse ringbaan nadert het sluitstuk zijn voltooiing : de heropbouw van de bovenbouw van de Katelijnepoortbrug (45 mln fr.) en de bouw van een lage brug over een verlaten kanaal (50 mln fr.) kwamen

klaar ; een tweede lage brug (74 mln fr.) was nog in uitvoering.

Van de noordelijke omleiding van Ieper kwam in 1976 de sectie tussen de weg Poelkapelle-Ieper en het kanaal Ieper-IJzer klaar. De bruggen over dit kanaal en over de weg Ieper-Diksmuide (samen 50 mln fr.) waren nog in opbouw. Ook was het vak tussen het kanaal en de weg Ieper-Poperinge reeds in uitvoering.

Voor de aanleg van de nieuwe rijksweg 767 (Jabbeke-De Haan) kwam reeds eerder de brug over het kanaal Brugge-Oostende klaar. In 1976 werd de brug over de spoorweg Brugge-Oostende voltooid (17 mln fr.). In uitvoering was de aanleg van de sectie tussen genoemde nieuwe brug over het kanaal en de weg Brugge-Oostende (151 mln fr.).

Inzake de rijksweg 296 (Maldegem-Knokke-Heist) is te vermelden dat de verdubbeling klaarkwam, althans op Westvlaams grondgebied (235 mln fr.). Deze weg wordt gezien als een onderdeel van de reeds gedeeltelijk bestaande expresweg Antwerpen-Kust.

In verband met rijkswegen zijn verder nog te vermelden : verbeteringswerken op de weg Snaaskerke-Nieuwpoort langs het kanaal Plassendale-Nieuwpoort (50 mln fr. ; voltooid), op de weg Poperinge-Proven (37 mln fr. ; voltooid), de rechtstrekking van rijksweg 308 te Vichte (48 mln fr. ; voltooid), verbeteringswerken op de weg Brugge-Blankenberge te Blankenberge (deel voltooid : 43 mln fr. ; deel bezig : 48 mln fr.), verbeteringswerken op de weg Westkapelle-Sluis (39 mln fr. ; in uitvoering), wegeninfrastructuur bij het nieuwe Brugs hospitaal (74 mln fr. ; in uitvoering), oostelijke omleiding van Oostkamp en bijhorende werken (40 mln fr. ; in uitvoering), omleiding van Ingelmunster met onder meer een lage brug over het kanaal Roeselare-Leie (143 mln fr. ; in uitvoering), aanleg van de nieuwe rijksweg 772 Ingelmunster-Waregem, meer bepaald de sectie Lebbeestraat-E3 te Waregem (70 mln fr. ; in uitvoering), aanleg van een nieuwe weg ten zuiden van Zeebrugge-dorp (58 mln fr. ; begin 1977 aangevat), aanleg van een nieuwe weg vanaf het Kennedy-rondpunt (terminus autoweg) te Oostende naar de weg Brugge-Oostende (1ste fase : 44 mln fr. ; nog niet aangevat), verbeteringswerken op de Kustlaan tussen Koksijde en De Panne (48 mln fr. ; nog niet aangevat) en aanleg van de omleidingsweg ten zuiden van Pittem (74 mln fr. ; nog niet aangevat).

Ook op provinciale wegen werden verbeteringswerken uitgevoerd. Vermeldenswaard zijn vooral : de weg Ieper-Diksmuide (klaar op grondgebied van Ieper en Boezinge ; de doortocht van Boezinge-dorp zelf nog in uitvoering in 1976) en de weg Diksmuide-Spermalie (te Diksmuide en Beerst in uitvoering, te Beerst voltooid en randweg Keiem in uitvoering).

Helemaal niet indrukwekkend maar zeker vermeldenswaard is de nieuwe tendens tot het (her-)aanleggen van fietspaden langs verkeerswegen. Zo kunnen onder meer worden vernoemd de fietspaden langs de weg Brugge-Maldegem (in uitvoering), de weg Brugge-Gistel te Varsenare, Snellegem en Jabbeke (in uitvoering) en de weg Ieper-Menen (nog niet in uitvoering).

2. Waterwegen

In verband met het Boudewijnkanaal dient verwezen naar onteigeningen voor verbinding en verdieping van het

kanaal in de zone voor de te bouwen hoge spoorbrug (ter hoogte van Dudzele).

Nadat in vorige jaren de modernisering van de Leie (bevaarbaar maken voor schepen van 1.350 ton) tussen Olsene en Sint-Eloois-Vijve klaarkwam, werd in 1976 verder gewerkt aan de nieuwe Leiebrug in Sint-Eloois-Vijve (74 mln fr.) en aan de rechtstrekking van de Leie tussen Sint-Eloois-Vijve en Desselgem (106 mln fr.). Gelijkaardige modernisering was ook aan de gang te Harelbeke (nabij de elektrische centrale ; 32 mln fr.) en tussen Kortrijk en Harelbeke (72 mln fr.). Voor dergelijke werken werden bovendien te Wervik onteigeningen bevolen.

Door de voltooiing te Izegem van een vaste brug over het kanaal Roeselare-Leie werd de sectie Izegem-Leie van genoemd kanaal theoretisch bevaarbaar voor schepen van 1.350 ton. Daar evenwel de Leie zelf nog maar gedeeltelijk bevaarbaar is voor dergelijke schepen kunnen deze het kanaal Roeselare-Leie niet bereiken. Langs dit kanaal waren in 1976 onder meer nog volgende werken in uitvoering : infrastructuurwerken voor de industriezone De Pilders te Roeselare, werken ter ontsluiting van de industriezone Izegem-Kachtem en de bouw van een vaste brug te Rumbeke. Eind 1976 ging nog de aanbesteding door voor het aanleggen van uitbatingswegen op verschillende plaatsen langs het kanaal (22 mln fr.). Hieraan kan nog worden toegevoegd dat in de begroting 1977 van het Ministerie van Openbare Werken 120 mln fr. is voorzien voor de aanpassing van de binnenhaven van Roeselare.

Op het kanaal Kortrijk-Bossuit werd in 1976 de laatste hand gelegd aan de afbraak van de tunnel te Moen. Waren nog in uitvoering : de nieuwe sluisen van Bossuit en van Moen. Aanbesteed maar nog niet aangevat was de verbreding van het kanaal tussen de Stacegembrug en de spoorwegbrug te Kortrijk. Voor de verbreding van het kanaal tussen de nieuwe sluis te Moen en de oude sluis nummer 4 aldaar (omgeving spoorwegbrug, lijn Moeskroen-Oudenaarde) is 140 mln fr. ingeschreven op de begroting 1977 van het Ministerie van Openbare Werken.

3. Spoorwegen

In 1976 werd begonnen aan het aanleggen van een spoorverbinding naar het industrieterrein van Veurne. Anderzijds werd het uitbreken van de lijn Menen-Beitem aanbesteed (nog niet in uitvoering).

In verband met aanpassing van bestaande spoorwegen zijn belangrijke werken te vermelden : bouwen van een viadukt te Roeselare (90 mln fr. ; in uitvoering), bouwen van een brug over de rijksweg 905 (expresweg) te Brugge (65 mln fr. ; in uitvoering), ophogen van de lijnen 75 (Gent-Kortrijk) en 89 (Oudenaarde-Kortrijk) te Harelbeke en Kortrijk, met afschaffing van 12 overwegen (nog niet in uitvoering ; samen 425 mln fr., waarin evenwel inbegrepen het bouwen van een nieuw station te Harelbeke) en afschaffing van een overweg te Ieper (lijn Kortrijk-Poperinge) door aanleg van een omleggingsweg. Voor het afschaffen van een aantal andere overwegen werden in 1976 nog geen aanbestedingen uitgeschreven maar werd wel reeds bij K.B. goedkeuring verleend. Het betreft 4 overwegen op de lijn Gent-Kortrijk (te Waregem, Desselgem en Beveren-Leie). Voor de bouw van een bijkomende overweg te Torhout (lijn Oostende-Torhout) werd eveneens een K.B. genomen.

Naast werken aan de spoorlijnen zijn er nog enkele belangrijke werken aan gebouwen. Zo werd in 1976 de bouw

van een nieuw station te Tielt aangevat (20 mln fr.). Voor het oprichten van nieuwe stations te Roeselare en Harelbeke werden aanbestedingen uitgeschreven maar zijn de werken nog niet aangevat.

4. Vliegvelden

De startbaan van het Oostendse vliegveld werd met 990 m verlengd tot een totale lengte van circa 3.200 m. In juli 1976 kon zij geopend worden.

D. Landbouw, ruilverkavelingen

In 1976 werd de ruilverkaveling Westkapelle beëindigd. De ruilverkavelingsakte werd ondertekend op 30 maart 1976 ; het verlijden van de aanvullende akte wordt voorzien in het najaar van 1977. Deze ruilverkaveling ontmoette tijdens de uitvoering grote moeilijkheden wegens de snel oprukkende woningbouw in een deel van het ruilverkavelingsblok. Vermeldenswaard is het feit dat de ruilverkaveling niet enkel zorgde voor verbetering van de agrarische produktieomstandigheden maar ook leidde tot een landschappelijke inrichting. Verantwoorde bembepantingen werden aangebracht op openbaar domein en aan belangstellende landbouwers werd een erfbeplantingsplan overgemaakt. Langs de Zwinnevaart en de Zuidwatergang werd een onverhard wandelpad van 5,3 km voorzien.

Twee nieuwe ruilverkavelingen werden in 1976 aangevat : de ruilverkaveling Spermalie (grondgebied Spermalie, Beerst, Leke, Koekelare en Gistel) en de ruilverkaveling Houtave (grondgebied Houtave, Stalhille, Meetkerke, Varsenare en Klemskerke). De ruilverkaveling Houtave moet de landbouwproblemen helpen oplossen die ontstaan bij de aanleg van de autoweg Zeebrugge-Kortrijk (A17).

E. Industrierreinen

Terwijl 1975 gekenmerkt was door het vrij grote aantal beslissingen en aanbestedingen, kunnen voor 1976 slechts enkele elementen vermeld worden.

Een viertal terreinen kregen een industriële of ambachtelijke bestemming. Zij zijn gelegen te Knokke-Heist (circa 15 ha), te Desselgem (circa 12 ha) en te Roeselare (circa 3 ha en 0,5 ha).

F. Vuilverwerking

In 1976 werden de eerste twee Westvlaamse verbrandingsovens officieel ingewijd : deze van Izegem (reeds in 1975 in werking gesteld) en deze van Roeselare.

In de verbrandingsinstallatie van Knokke-Heist werd in 1976 overgegaan tot het proefbranden zodat de definitieve start in 1977 kan verwacht worden. Ook de installatie van Harelbeke zal normalerwijze in 1977 kunnen in gebruik genomen worden.

G. Waterzuivering

Het meest indrukwekkend werk is gesitueerd te Oostende waar een zuiveringsstation in opbouw is (bouwwerken : 752 mln fr.). Inzake rioolgemalen kwam in 1975 de eenheid in de Blauwkasteelstraat klaar ; de kollektor naar dit gemeaal was in 1976 in uitvoering.

Het rioolgemeaal in de Boogschutterslaan was eveneens in uitvoering ; dit te Zandvoorde werd in 1976 voltooid.

Te Knokke-Heist werd in 1976 verder gewerkt aan het waterzuiveringsstation (bouwwerken : 109 mln fr.) en aan het rioolgemeaal Evendijk.

Voor de sektor Blankenberge kon nog geen melding gemaakt worden van de bouw van een zuiveringsstation ; wel werden in dat verband in 1976 oteigeningen bevolen. Nadat in 1975 een eerste rioolgemeaal klaarkwam werd in 1976 de bouw van het gemeaal te Uitkerke aangevat. Begonnen werd ook met de plaatsing van een kollektor (Harendijke).

In de sektor Westende werd gewerkt aan het kollektorenstelsel. Voor de bouw van een zuiveringsinstallatie en een rioolgemeaal werden in 1976 oteigeningen bevolen.

Ook te Koksijde werden oteigeningen bevolen voor de bouw van een waterzuiveringsstation.

Aanbesteed, maar nog niet in uitvoering, is de bouw van een kollektor te Brugge (gemeente-afdeling Sint-Kruis).

In verband met de sanering van het Blankaartbekken (Woumen) is te vermelden de afwerking van een kollektor van 1,5 km die het reeds eerder bestaande kollektorenstelsel verbindt met het ontworpen zuiveringsstation. Op dit kollektorenstelsel zijn nog een drietal rioolgemalen in uitvoering. Een nieuw element is de aanbesteding voor het plaatsen van kollektor die Diksmuide en enkele omringende gemeenten moet aansluiten op het kollektorennet. Het zuiveringsstation zelf kon in 1976 nog niet aanbesteed worden.

H. Waterbevoorrading

In verband met waterwinningen kan worden gewezen op de voltooiing van een aantal werken (onder meer het slaan van 4 exploitatieputten) in de winning van Spiere (NMDW) ; het bouwen van een filtergebouw en een bezinkbekken werd aanbesteed maar nog niet aangevat. Van de winning te Kerkhove (NMDW) was in 1976 de aanleg van puttenbatterijen in uitvoering. Eind 1976 werd in een bestaande waterwinning te Knokke-Heist (gemeentelijk waterbedrijf) onder meer het boren en uitrusten van 22 nieuwe filterputten aanbesteed.

Een aantal nieuwe toevoerleidingen kwamen klaar, onder meer Gullegem-Dadizele en Diksmuide-Handzame. Nog in uitvoering waren onder meer de toevoerleidingen Handzame-Ichtegem en Ingooigem-Anzegem. Aanbesteed maar nog niet in uitvoering waren de tracés Ichtegem-Eernegem en Poperinge-Oostvleteren.

I. Gezondheidszorg

Aanbestedingen gingen door voor het bouwen van nieuwe ziekenhuizen voor chronische zieken te Menen, Harelbeke en Ieper.

Voor een paar bestaande ziekenhuizen werden belangrijke uitbreidingswerken aanbesteed. Het betreft de kliniek te Izegem en het Sint-Lukasziekenhuis te Brugge.

Eind 1976 werd een aanvang genomen met het geleidelijk in gebruik nemen van het nieuwe Sint-Jans-hospitaal (920 bedden) te Brugge.

Te vermelden is verder de aanbesteding voor de bouw van een tehuis voor gehandicapten te Oostnieuwkerke.